

**Majkl Murkok
EVO ČOVEKA**

prevod: Zoran Živković

Michael Moorcock/BEHOLD THE MAN

**Polaris
1999.**

Prolog

On nema materijalnih moći kao što ih ima bog-car; on ima samo sledbenike među žiteljima pustinje i ribarima. Oni mu govore da je bog; on im veruje. Sledbenici Aleksandra su govorili: "On je nepobediv, te je stoga bog." Sledbenici ovog čoveka teško da uopšte misle; on je bio njihov čin spontanog stvaranja. Sada ih on vodi, ovaj nazarenski ludak po imenu Isus iz Nazareta.

I on govoraše, rekavši im: Jeste, vaistinu, ja bejah Karl Glogauer, a sada sam Isus mesija, Hrist.

I bi tako.

1.

Vremeplov je bio kugla puna mlečne tečnosti u kojoj se nalazio putnik, odeven u gumeno odelo; disao je kroz masku koja je crevom bila povezana sa zidom vremeplova. Kugla je pukla prilikom spuštanja, a tečnost se izlila u prašinu koja ju je upila. Glogauer se nagonski zgrčio u loptu kada je nivo tečnosti počeo da opada, da bi se konačno obreo na gipkoj plastici unutrašnje oplata kugle. Tajanstveni, neuobičajeni uređaji sada su mirovali, ne ispuštajući nikakav zvuk. Kugla se pokrenula i stala da se kotrlja pošto je tečnost sasvim iscurila iz velike napukline.

Glogauerove oči načas se otvoriše, pa zatvoriše, a onda mu se usta izviše u grimasu sličnu zevanju; jezik mu se pokrenu i on ispusti zvuk nalik na stenjanje koje se pretvori u zavijanje.

Čuo je sebe. Glas Govora, pomisli on. Jezik nesvesnog. Ali nije mogao da razabere šta je rekao.

Telo mu je utrnulo i on se stresao. Putovanje kroz vreme nije bilo lako; čak ga ni gusta tečnost nije dovoljno zaštitila, premda mu je nesumnjivo spasila život. Očito, nekoliko rebara bilo mu je slomljeno. Bolno je ispružio ruke i noge i počeo da puzi po klizavoj plastici prema napuklini u mašini. Mogao je da vidi jarku sunčevu svetlost, nebo slično svetlucavom čeliku. Dopola se izvukao kroz otvor, zatvorivši oči kada se u njih zarila puna snaga sunca. Izgubio je svest.

Božić 1949. Bilo mu je devet godina; rođen je dve godine pošto mu je otac stigao u Englesku iz Austrije.

Ostala deca smejala su se i vrištala na šljunku igrališta. Igra je počela prilično ozbiljno i Karl se pridružio u tom duhu, pomalo nervozan. Sada je plakao.

"Skinu me! Molim te, Mervine, prekini!"

Vežali su ga, raširenih ruku, za žičanu ogradu igrališta. Ona se savila pod njegovom težinom, a jedan od stubova gotovo se odvalio. Mervin Vilijams, dečak koji je predložio igru, stao je da drma stub, tako da se Karl silovito njihao na mreži.

"Prekini!"

Uvideo je da ih njegovi uzvici samo podstiču, pa je stisnuo zube, začutavši.

Klonuo je, pretvarajući se da je izgubio svest; školske kravate kojima su ga vezali usekle su mu se u zglobove. Začuo je kako su se glasovi dece prigušili.

"Je li mu dobro?" prošaputala je Moli Tarner.

"Samo se pretvara", uzvratio je nesigurno Vilijams.

Osetio je kako ga odvezuju, petljajući po čvorovima. Hotimice se otromboljio, pao na kolena, odravši ih o šljunak, i završio sa licem na tlu.

Kao iz daljine, zato što je obmana kojoj je pribegao napola delovala i na njega, čuo je njihove zabrinute glasove.

Vilijams ga je zadrmsao.

"Probudi se, Karle. Skroz si se isprljao."

Ostao je nepomičan, izgubivši osećanje za vreme sve dok nije začuo glas gospodina Matsona kako nadjačava okolno brbljanje.

"Šta ste to, zaboga, radili, Vilijamse?"

"Igrali smo se Isusa, gospodine. Karl je bio Isus. Vezali smo ga za ogradu. To je bila njegova zamisao, gospodine. Samo smo se igrali, gospodine."

Karlovo telo je utrnulo, ali on je ipak uspeo da ostane nepomičan. Šuplje je disao.

"On nije snažan dečak kao ti, Vilijamse. Trebalo je to da znaš."

"Žao mi je, gospodine. Stvarno mi je žao." Izgledalo je kao da će Vilijams zaplakati.

Karla je ispunila razdraganost; osetio je likovanje...

Nosili su ga. Glava i slabine toliko su ga boleli da je osećao mučninu. Nije imao prilike da ustanovi gde ga je tačno vremeplov doveo, ali, okrenuvši glavu sada, mogao je da vidi po odeći čoveka sa desne strane da se nalazi na Srednjem Istoku.

Nameravao je da dospe u 29. godinu nove ere negde u nenaseljeno područje izvan Jerusalima, blizu Vitlejema. Da li ga sada nose u Jerusalim?

Bio je na nosilima koja su, kako je izgledalo, načinjena od životinjskih koža; to mu je potvrdilo da je po svoj prilici dospeo u prošlost. Nosila su dva čoveka držala na ramenima. Ostali su stupali pokraj njih. Osećao se znoj, životinjska mast, kao i nekakav mošusni miris koji nije uspeo da prepozna. Koračali su prema liniji brda u daljini.

Trgao se kada su se nosila zanela, a bol u slabinama mu se pojačao. Po drugi put je izgubio svest.

Nakratko je došao k sebi, začuvši glasove. Govorili su jezikom koji je predstavljao neki oblik aramejskog. Bila je noć, možda, zato što je unaokolo izgledalo veoma mračno. Nisu se više kretali. Pod njim se nalazila slama. Zaspao je.

U ono pak doba dođe Jovan krstitelj, i učaše u pustinji Judejskoj. I govoraše: pokajte se, jer se približi carstvo nebesko. Jer je to onaj za koga je govorio prorok Isaija gdje kaže: glas onoga što više

u pustinji: napravite put Gospodu, i poravnite staze njegove. A Jovan imaše haljinu od dlake kamilje i pojas kožan oko sebe; a hrana njegova bejaše skakavci i med divlji. Tada izlažaše k njemu Jerusolim i sva Judeja, i sva okolina Jordanska. I on ih kršćavaše u Jordanu, i ispovijedahu grijehe svoje.

(Jevanđelje po Mateju, 3:1-6)

Prali su ga. Osećao je kako mu hladna voda curi po nagom telu. Uspeli su da mu svuku zaštitno odelo. Gusti slojevi tkanine sada su mu pokrivali rebra sa desne strane, povezani kožnim remenjem.

Osećao se veoma slabo sada, bio je vruć, ali bol je malo uminuo.

Nalazio se u nekoj kući - ili možda u pećini, bilo je odveć mračno da bi se moglo razabrati. Ležao je na hrpi mokre slame. Dva čoveka nastavljala su da ga polivaju iz zemljanih krčaga. Bili su to muškarci ozbiljnih lica, guste brade, u pamučnoj odori.

Zapitao se da li bi bio u stanju da sroči rečenicu koju bi oni mogli da razumeju. Bio je valjano upućen u pisani aramejski, ali govorni je mogao da predstavlja poteškoću zbog izgovora.

On pročisti grlo: "Gde... biti... ovo... mesto?"

Oni skupiše veđe, odmahnuvši glavom i spustivši krčage sa vodom.

"Ja... tražim... Isusa... Nazarećanina..."

"Isusa. Nazarećanina." Jedan od muškaraca ponovio je reči, ali kao da mu ništa nisu značile. Slegnuo je ramenima.

Drugi je, međutim, samo ponovio reč 'Nazarećanina', govoreći lagano, kao da je ona imala neko posebno značenje za njega. Zatim je promrmljao nekoliko reči drugom čoveku i uputio se ka izlazu iz prostorije.

Karl Glogauer ponovo je pokušao da kaže nešto što bi čovek, koji je ostao sa njim, razumeo.

"Koliko... godina... rimski car... vlada... u Rimu?"

Pitanje je bilo zbunjujuće, shvatio je. Znao je da je Hrist razapet u petnaestoj godini Tiberijeve vladavine, pa je zbog toga postavio pitanje. Pokušao je da ga bolje uobličii.

"Koliko... godina... vlada Tiberije?"

"Tiberije?" Čovek podiže obrve.

Glogauerevo uho prilagođavalo se naglasku i on je probao da ga bolje oponaša. "Tiberije. Rimski car. Koliko godina vlada?"

"Koliko godina?" čovek odmahnu glavom. "Ne znam."

Glogauer je najzad uspeo da kaže nešto razumljivo.

"Gde je ovo mesto?" upita on.

"U divljini, nedaleko od Maheronta", uzvratu čovek. "Zar to ne znaš?"

Maheront se nalazio jugoistočno od Jerusalima, sa druge strane Mrtvog mora. Nije bilo sumnje da se nalazio u prošlosti i da je dospeo u razdoblje tokom Tiberijeve vladavine, budući da je čovek lako prepoznao carevo ime.

Sadruć mu se sada vratio, a sa njim je došao i jedan krupan čovek, veoma mišićavih i kosmatih ruku i širokih, bačvastih prsiju. U jednoj šaci nosio je veliki štap. Bio je odeven u životinjske kože, a visina mu je premašala šest stopa. Imao je crnu, kovrdžavu, dugačku kosu, kao i crne malje koje su mu, slično kakvom grmu, prekrivale gornju polovinu prsiju. Kretao se poput životinje, a njegove velike, prodorne, smeđe oči zamišljeno su se upiljile u Glogauera.

Kada je progovorio, glas mu je zvučao duboko, ali i bio je odveć brz da bi ga Glogauer pratio. Sada je na Glogauera bio red da odmahne glavom.

Krupni čovek čučnuo je pokraj njega. "Ko si ti?"

Glogauer nije odmah odgovorio. Nije planirao da bude otkriven na ovaj način. Nameravao je da se izda za putnika iz Sirije, nadajući se da će lokalno narečje biti u dovoljnoj meri različito da pruži objašnjenje za njegovu nedovoljnu upućenost u jezik. Zaključio je da je najbolje držati se te priče i nadati se najboljem.

"Ja sam sa severa", reče on.

"Ne iz Egipta?" upita krupan čovek. Izgledalo je kao da je očekivao da je Glogauer odande. Glogauer je zaključio da ako je to ono što je veliki čovek mislio, onda će najbolje biti da se saglasi sa njim.

"Otišao sam iz Egipta pre dve godine", reče on.

Krupni čovek klimnu glavom, naizgled zadovoljan. "Ti si, dakle, čarobnjak iz Egipta. To smo i mislili. A zoveš se Isus i Nazarećanin si."

"Ja tražim Isusa, Nazarećanina", reče Glogauer.

"Kako se onda ti zoveš?" Čovek je izgledao razočaran.

Glogauer nije mogao da kaže svoje ime. Zvučalo bi im odveć strano. Vođen porivom, on izgovori očevo ime. "Immanuel."

Čovek ponovo klimnu glavom, još jednom zadovoljan. "Immanuel."

Glogauer je sa zakašnjenjem shvatio da je izbor imena bio nesrećan pod datim okolnostima zato što je Imanuel na hebrejskom značilo 'Bog sa nama', pa je nesumnjivo imalo mistično značenje za njegovog sagovornika.

"A kako se ti zoveš?" upita on.

Čovek se ispravi, pogledavši u neverici Glogauera odozgo. "Ne poznaješ me? Nisi čuo za Jovana zvanog Krstitelj?"

Glogauer je pokušao da prikrije iznenađenje, ali Jovan Krstitelj je očito primetio da mu je ime bilo prepoznato. Klimnuo je kosmatom glavom. "Vidim da znaš za mene. Pa, čarobnjače, sada moram da odlučim, je li?"

"Šta moraš da odlučiš?" upita Glogauer nervozno.

"Da li si ti ispunjenje proročanstva ili si lažan, na šta nas je upozorio Adonaj. Rimljani bi me izručili u ruke mojih neprijatelja, Herodove dece."

"Zbog čega?"

"Moraš znati zbog čega, jer ja istupam protiv Rimljana koji su pokorili Judeju, govorim protiv nezakonitih stvari koje Herod čini, i proričem vreme kada će svi oni koji nisu pravedni biti uništeni, a Adonajevo kraljevstvo ponovo će se vaspоставiti na zemlji, baš kao što je stari prorok kazao da će biti. Ja govorim ljudima: 'Budite spremni za onaj dan kada ćete se latiti mačeva da ispunite volju Adonajevu.' Nepravedni znaju da će nestati toga dana, i oni bi me rado uklonili."

Uprkos silini reči, Jovan je to kazao običnim tonom. Nije bilo ni traga sumanutosti ili fanatizmu na njegovom licu ili u držanju. Po svemu je nalikovao na kakvog anglikanskog vikara što drži propoved čiji je smisao za njega izgubio nekadašnju oštrinu.

Sušтина onoga što je kazao, uvideo je Karl Glogauer, bila je da on pobunjuje ljude da zbače Rimljane i njihovu marionetu Heroda i uspostave 'pravedniji' režim. Pripisivanje toga plana 'Adonaju' (jedno od usmenih imena Jehove u značenju Gospod) predstavljalo je način, kako su mnogi izučavaoci u dvadesetom veku istakli, da mu se pridoda važnost. U jednom svetu gde su politika i religija, čak i na zapadu, nerazmršivo povezane, bilo je neophodno planu pripisati natprirodno poreklo.

Štaviše, pomisli Glogauer, bilo je više nego verovatno da je Jovan verovao da je njegovu zamisao nadahnuo Bog jer Grci sa druge strane Sredozemlja još nisu prestali da vode rasprave o poreklu nadahnuća - da li, naime, potiče iz čovekove glave ili su ga tamo stavili bogovi. Ni to što ga je Jovan prihvatio kao nekakvog egipatskog čarobnjaka nije posebno iznenadilo Glogauera. Okolnosti njegovog prispeća mora da su bile izuzetno čudesne, a u isto vreme prihvatljive, poglavito jednoj sektu kakvi su bili Eseni koji su upražnjavali mučenje vlastitog tela i gladovanje, pa su stoga sasvim bili navikli na to da im se javljaju vizije u ovoj vreloj pustoši. Nije više bilo nikakve sumnje u to da su ovi ljudi neurotični Eseni, čije su obredno pranje - krštenje - i samolišavanje, udruženi sa gotovo paranoičnom mističnošću koja ih je navela da izume tajne jezike i slično, predstavljali pouzdan pokazatelj njihovog neuravnoteženog mentalnog stanja. Sve je ovo palo na um Glogaueru amateru

psihijatru, ali Glogauer čovek bio je raspet između polova krajnje racionalnosti i želje da ga uveri sâma mističnost.

"Moram da razmislim", reče Jovan, okrenuvši se ka ulazu u pećinu. "Moram da se molim. Ostaćeš ovde sve dok ne budem prosvetljen kako da postupim."

Izišao je iz pećine žurnim korakom.

Glogauer je klonuo na mokru slamu. Očito se nalazio u krečnjačkoj pećini u kojoj je atmosfera iznenađujuće vlažna. Napolju mora da je veoma toplo. Obuzela ga je pospanost.

2.

Pet godina u prošlost. Približno dve hiljade godina u budućnost. Leži u toploj, znojavoj postelji sa Monikom. Još jedan pokušaj da se normalno vodi ljubav pretvorio se u čin blagog zastranjenja koji kao da nju zadovoljava više od bilo čega drugog.

Pravo udvaranje i ispunjenje tek će doći. Kao i obično, biće verbalno. Kao i obično, dostići će vrhunac u raspravljačkom besu.

"Pretpostavljam da ćeš mi reći da opet nisi zadovoljen." Prihvatila je zapaljenu cigaretu koju joj je pružio u mraku.

"U redu je", odvrati on.

Nekoliko trenutaka vladala je tišina dok su pušili.

Konačno, kao i uprkos tome što je znao kakav će ishod biti ako to učini, on počeo.

"Ironično, zar ne?"

Sačekao je da ona uzvratila. Oklevaće malo.

"Šta to?" ogласi se ona konačno.

"Sve ovo. Provodiš po ceo dan pokušavajući da pomogneš seksualnim neuroticima da postanu normalni. A onda provodiš noći čineći isto što i oni."

"Ali ne u istoj meri. Znaš da je sve stvar razmera."

"To ti tvrdiš."

Okrenuo je glavu i zagledao se u njeno lice pod svetlošću zvezda što se slivala sa prozora. Ona je bila mršava devojka riđe kose, sa staloženim glasom profesionalne zavodnice kakav se očekivao od psihijatra-socijalne radnice. Bio je to blag, razlozan i neiskren glas. Tek povremeno, kada bi je nešto posebno uzrujalo, glas bi počeo da odaje njen pravi karakter. Lice kao da joj se nikada nije odmaralo, čak ni u snu. Oči su joj stalno bile na oprezu, a kretnje samo retko spontane. Svaki pedalj na njoj bio je zaštićen, što je verovatno uzrokovalo to da dobija tako malo zadovoljstva iz običnog vođenja ljubavi.

"Baš ne možeš da se opustiš, zar ne?"

"Oh, dosta, Karle. Pogledaj malo sebe ako hoćeš da vidiš neurotičnu zbrku."

Oboje su bili amateri psihijatri - ona psihijatar-socijalna radnica, a on naprosto čitalac, diletant, iako je pohađao studije jednu godinu pre izvesnog vremena kada je planirao da se posveti tom zvanju. Nesputano su koristili psihijatrijsku terminologiju. Bilo im je lakše ako su za nešto mogli da nađu

prikladan naziv.

Okrenuo se od nje, posegavši za pepeljarom na noćnom stočiću; načas je spazio svoj lik u ogledalu povrh toaletnog stočića: žučkast, napet, zlovoljan knjižar jevrejskog porekla, sa glavom punom slika i nerazrešenih opsesija, sa telom punim osećanja. Monika je uvek izlazila kao pobednik iz ovih rasprava. Verbalno, ona je odnosila prevagu. Ova vrsta razgovora često mu je izgledala nastranija od njihovog vođenja ljubavi, gde je on obično bar imao ulogu muškarca. U osnovi, shvatio je, bio je pasivan, mazohistički nastrojen, neodlučan. Čak je i njegova ljutnja, koja bi ga često obuzimala, bila impotentna. Monika je bila deset godina starija od njega, deset godina ogorčenija. Kao jedinka, naravno, imala je znatno više dinamičnosti od njega, ali kao psihijatar-socijalna radnica imala je podjednako nedostataka. Prilježno je radila, postajući sve ciničnija na površini, ali se još možda nadajući izvesnim spektakularnim uspesima sa pacijentima. Upinjali su se da postignu previše, u tome je bila nevolja, pomisli on. Sveštenici u ispovedaonici pružali su panaceju, lek protiv svih bolesti; psihijatri su pokušavali da leče, da bi se potom zapitali predstavlja li to, na kraju krajeva, vrlinu.

"Pogledao sam se", reče on.

Da li je zaspala. Okrenuo se. Oči su joj još bile otvorene: gledala je kroz prozor.

"Pogledao sam se", ponovi on. "Onako kako je to Jung činio. 'Kako mogu da pomognem tim osobama ako sam i sâm begunac i možda takođe patim od morbus sacer-a neuroze?' To se Jung pitao..."

"Stari senzacionalista. Stari racionalizator vlastite mističnosti. Nikakvo čudo što nikada nisi postao psihijatar."

"Ne bi bilo koristi od mene. Stvar nema veze sa Jungom..."

"Ne pali to kod mene..."

"Sama si mi kazala da se isto tako osećaš - misliš da je beskorisno..."

"To mogu da kažem na kraju teške radne nedelje. Daj mi još jednu cigaretu."

Otvorio je paklicu koja je stajala na noćnom stočiću, stavio dve cigarete u usta, zapalio ih i pružio joj jednu.

Gotovo odsutno, uočio je da napetost raste. Rasprava, kao i uvek, nije imala svrhe; ona je naprosto bila izraz suštine njihovog odnosa. Zapitao se da li je i taj odnos uopšte važan.

"Ne govoriš istinu." Shvatio je da više nema zaustavljanja pošto je obred već bio u punom zamahu.

"Govorim praktičnu istinu. Ne osećam potrebu da napustim posao. Nemam želju da budem promašaj..."

"Promašaj? Postaješ melodramatičnija od mene."

"Odveć si revnosta, Karle. Želiš da malo pobegneš od sebe."

"Da sam na tvom mestu", odvrati on podrugljivo, "napustio bih posao, Monika. Nije on za tebe, baš kao što nije ni za mene."

Ona slegnu ramenima. "Odvratan si."

"Nisam ljubomoran na tebe, ako je to ono što misliš. Nikada nisi razumela šta je to za čime tragam."

Smeh joj je bio izveštačen, slabašan. "Moderan čovek u potrazi za dušom, a? Moderan čovek u potrazi za štakom, rekla bih pre. Shvati to kako želiš."

"Uništavamo mitove koji omogućuju da se svet okreće."

"Sada kažeš: 'A šta stavljamo na njihovo mesto?' Otrcan si i glup, Karle. Nikada ništa nisi sagledao racionalno - čak ni sebe samoga."

"Pa šta? Za tebe je mit nevažan."

"Važna je stvarnost koja ga stvara."

"Jung je znao da mit takođe može da stvori stvarnost."

"Što samo pokazuje kakva je on smetena, matora budala bio."

Ispružio je noge. Dodirnuo je pri tom njene, pa je ustuknuo. Počešao se po glavi. Ona je i dalje ležala i pušila, ali sada se osmehivala.

"Hajde", reče ona. "Da čujemo nešto o Hristu."

Ništa nije uzvratio. Pružila mu je opušak od cigarete i on ga je ugasio u pepeljari. Bacio je pogled na sat. Bilo je dva posle ponoći.

"Zašto to da radimo?" upita on.

"Zato što moramo." Položila je šaku ispod glave i pognula je prema prsima. "Šta drugo da radimo?"

Mi, protestanti, moramo se ranije ili kasnije suočiti sa ovim pitanjem: da li 'imitiranje Hrista' treba da shvatimo u smislu da treba da podražavamo njegov život i da, ako mi je dopušteno da upotrebim taj izraz, poput majmuna oponašamo rane na njegovom telu, stigme; ili treba da, u jednom dubljem smislu, proživimo naše vlastite živote podjednako potpuno kao što je on proživeo svoj, sa svim onim što se odatle podrazumeva? Nipošto nije lako proživeti život koji je oblikovan po uzoru na Hristov, ali je neizrecivo teže proživeti vlastiti život onako potpuno kao što je Hrist proživeo svoj. Svako ko bi to preduzeo... bio bi pogrešno procenjen, ismejan, mučen i raspet... Neuroza je disocijacija ličnosti.

(Jung: Moderan čovek u potrazi za dušom)

Jovan Krstitelj bio je odsutan mesec dana koje je Glogauer proveo živeći sa Esenima. Kako su mu rebra zaceljivala, sa iznenađujućom lakoćom uspevao je da se uklopi u njihov svakodnevni život. Esenska naseobina sastojala se od mešavine jednospratnih kuća, sazdanih od krečnjačkog kamena i glinenih cigli, i pećina koje su se nalazila na obroncima što su opasivali malu dolinu. Eseni su međusobno delili svoja dobra, a ova posebna sekta imala je žene, premda su mnogi Eseni vodili potpuno monaški život. Oni su takođe bili pacifisti koji su odbijali da poseduju ili prave oružje - ali ova sekta ipak je sa blagonaklonošću gledala na ratobornog Krstitelja. Možda je mržnja prema Rimljanima nadjačala njihova načela. Možda nisu bili sasvim sigurni u Jovanove prave namere. Ma kakav bio uzrok blagonaklonosti, nije bilo sumnje u to da je Jovan Krstitelj njihov predvodnik.

Život esena sastojao se od obrednog kupanja tri puta dnevno, od molitvi i od rada. Rad nije bio težak. Ponekad bi Glogauer vodio plug koji bi vukla dva druga pripadnika sekte, a ponekad bi čuvao koze kojima je bilo dopušteno da pasu na obroncima. Bio je to spokojan, sređen život, a čak su i njegovi nezdravi vidovi bili u toj meri stvar rutine da je Glogauer posle izvesnog vremena prestao da u njima vidi bilo šta drugo.

Čuvajući koze, opružio bi se na vrhu brda, dok bi mu pogled zabludeo preko divljeg predela; nije to bila pustinja već stenoviti kraj prekriven šipražjem koga je bilo dovoljno za ishranu ovaca i koza. Povrh šipražja uzdizali su se tu i tamo krupniji grmovi i nisko drveće koje je raslo duž obala reke što se nesumnjivo ulivala u Mrtvo more. Teren je bio neravan. Obrisi su mu nalikovali na uzburkano jezero, zamrznuto i obojeno u žuto i smeđe. S druge strane Mrtvog mora ležao je Jerusalim. Hrist očitio još nije ušao poslednji put u grad. Jovan Krstitelj će izgubiti život pre no što se to dogodi.

Način života Esena bio je prilično udoban, uprkos jednostavnosti. Dali su mu komad kozje kože da nosi oko bedara i štap; izuzme li se činjenica da se nalazio pod prismotrom dan i noć, izgledalo je da je prihvaćen kao domaći član sekte.

Ponekad bi ga uzgred zapitali nešto o njegovim kočijama - vremeplovu koji su uskoro nameravali da donesu iz pustinje - i on im je kazao da su ga one prevezle iz Egipta u Siriju, a potom ovamo. Prihvatili su mirno ovo čudo. Kao što je i podozrevao, bili su navikli na čuda.

Eseni su videli i čudnije stvari od njegovog vremeplova. Videli su ljude kako hodaju po vodi, kao i anđele koji se spuštaju sa neba i odleću na nebo; čuli su glas Božiji i njegovih arhanđela, kao i zavodljivi glas Sotone i njegovih miljenika. Zabeležili su sve te pojave na svicima od pergamenta. Bili su to naprosto zapisi o natprirodnom, kao što su ostali svici bili zapisi o svakodnevnom životu, odnosno o vestima koje su sa svojih putovanja donosili pripadnici sekte.

Živeli su neprekidno u prisustvu Boga, obraćali su se Bogu, a Bog im je odgovarao kada bi dovoljno izmučili svoje telo, izgladneli i izgovorili napevne molitve pod blistavim suncem Judeje.

Karl Glogauer je pustio da mu kosa i brada izrastu. Mučio je telo, gladovao i izricao napevne molitve pod suncem, kao i ostali. Ali samo bi retko čuo Boga, a tek mu se jednom učinilo da vidi arhanđela sa plamenim krilima.

Uprkos spremnosti da iskusi halucinacije Esena, Glogauer je bio razočaran, ali je sa iznenađenošću ustanovio da se oseća veoma dobro, imajući u vidu sve samonametnute tegobe kroz koje je morao da prođe; uz to, osećao se opušteno u društvu tih muškaraca i žena koji su nesumnjivo bili sumnanuti. Možda je upravo stoga što se ta sumanutost nije mnogo razlikovala od njegove posle izvesnog vremena prestao da obraća pažnju na nju.

Jovan Krstitelj vratio se jedne večeri, žustro pešačeći preko bregova u pratnji dvadesetak najprisnijih sledbenika. Glogauer ga je primetio u času kada se spremao da utera koze u pećinu gde su provodile noć.

Krstiteljevo lice bilo je smrknuto, ali mu se izraz malo umekšao kada je ugledao Glogauera. Osmehnulo se i uhvatio ga za nadlakticu kako su to Rimljani činili.

"Pa, Imanuele, ti su naš prijatelj, kao što sam i mislio. Poslao te je Adonaj da nam pomogneš da izvršimo Njegovu volju. Sutra ćeš me krstiti da pokažemo svim ljudima da je On sa nama."

Glogauer je bio umoran. Veoma je malo jeo, a glavninu dana proveo je na suncu, čuvajući koze. Zevnuo je, našavši da mu je teško da odgovori. Ali ipak mu je laknulo. Jovan je očitio bio u Jerusalimu gde je pokušao da ustanovi da li su ga Rimljani uputili kao uhodu. Ono što je doznao odagnalo je njegove sumnje i sada mu je verovao.

Zabrinjavala ga je, međutim, Krstiteljeva vera u njegove moći.

"Jovane", počeo on, "ja nisam prorok..."

Krstiteljevo lice smrklo se na trenutak, a onda se on napadno nasmejao. "Ništa ne govori. Obeduj sa mnom večeras. Imam divlji med i skakavce."

Glogauer još to nije jeo; bio je to obrok putnika koji nisu nosili sledovanja sa sobom već su živeli od hrane koju bi našli usput. Neki su to smatrali za poslasticu.

Probao ju je kasnije, sedeći u Jovanovoj kući. Postojale su samo dve prostorije u kući. Jedna za obedovanje, druga za spavanje. Med i skakavci bili su preslatki za njegov ukus, ali prijalo mu je nešto za promenu od ječma i kozjeg mleka.

Sedeo je prekrštenih nogu naspram Jovana Krstitelja koji je u slast jeo. Spustila se noć. Spolja je dopiralo prigušeno mrmljanje, tiho naricanje i uzvici onih koji su se molili.

Glogauer zamoči još jednog skakavca u zdelu sa medom koja je stajala između njih. "Nameravaš li da povedeš narod Judeje u bunu protiv Rimljana?" upita on.

Krstitelja je malo uznemirila otvorenost pitanja. Ovo je bilo prvo takvo pitanje koje mu je Glogauer postavio.

"Ako to bude Adonajeva volja", uzvрати on, ne pogledavši sagovornika dok se saginjao prema zdeli

sa medom.

"Rimljani to znaju?"

"Ne znam, Imanuele, ali rodoskrvni Herod nesumnjivo im je kazao da govorim protiv nepravednih."

"Rimljani te ipak nisu uhapsili."

"Pilata se ne usuđuje da to uradi - ne otkako je caru Tiberiju poslata peticija."

"Peticija?"

"Da, ona koju su Herod i Farizeji potpisali kada je prokurator Pilat uneo zavetne štitove u dvor u Jerusalimu i pokušao da oskrnavi Hram. Tiberije je ukorio Pilata, i od tada, iako i dalje mrzi Jevreje, prokurator je obazriviji u ophođenju prema nama."

"Reci mi, Jovane, da li znaš koliko već Tiberije vlada u Rimu?" Sve do sada nije mu se ukazala prilika da ponovo postavi to pitanje.

"Četrnaest godina."

Dvadeset osma godina nove ere, dakle; nešto manje od godinu dana do raspinjanja na krst, a njegov vremeplov je oštećen.

Jovan Krstitelj nameravao je da podigne oružanu pobunu protiv rimskih zavojevača, ali, ako je verovati jevanđeljima, Herod će mu uskoro doći glave. Nikakva pobuna velikih razmera svakako se nije dogodila u to vreme. Čak ni oni koju su tvrdili da su ulazak Isusa i njegovih sledbenika u Jerusalim i zaposedanje Hrama nesumnjivo predstavljali akcije naoružanih pobunjenika nisu raspolagali nikakvim nalazima koji bi potkrepili pretpostavku da je Jovan predvodio sličnu pobunu.

Glogauer je veoma zavoleo Krstitelja. Čovek je očito bio prekaljeni revolucionar koji je godinama kovao planove za pobunu protiv Rimljana i lagano okupljao sve više pristalica kao zalogu uspešnosti poduhvata. Veoma je podsećao Glogauera na predvodnike pokreta otpora u drugom svetskom ratu. Imao je sličnu čvrstinu i razumevanje stvarnosti svog položaja. Znao je da će mu se ukazati samo jedna prilika da razbije kohorte smeštene izvan grada. Ako se pobuna oduži, Rim će imati sasvim dovoljno vremena da pošalje pojačanje u Jerusalim.

"Kada misliš da Adonaj namerava da uništi nepravedne uz tvoje posredstvo?" upita obazrivo Glogauer.

Jovan ga osmotri uz osmeh. "Pasha je vreme kada su ljudi nemirni i osećaju najveću odbojnost prema strancima", odvrati on.

"Kada je naredna pasha?"

"Kroz više meseci."

"Kako vam ja mogu pomoći?"

"Ti si čarobnjak."

"Ja ne mogu da pravim čuda."

Jovan obrisa med sa brade. "Ne mogu u to da poverujem, Imanuele. Način na koji si prispeo ovamo predstavlja čudo. Eseni nisu znali da li si đavo ili Adonajev glasnik."

"Nisam ni jedno ni drugo."

"Zašto me zbunjuješ, Imanuele? Znam da si Adonajev glasnik. Ti si znak koji Eseni čekaju. Čas je gotovo pravi. Nebesko kraljevstvo uskoro će biti vaspostavljeno na zemlji. Pođi sa mnom. Kaži ljudima da govoriš Adonajevim glasom. Čini moćna čuda."

"Snaga ti kopni, zar ne?" Glogauer oštro pogleda Jovana. "Potreban sam ti da bi oživeo nade pobunjenika?"

"Govoriš kao Rimljani, bez imalo istančanosti." Jovan se ljutito podiže. Očito, poput Esena sa kojima je živeo, više je voleo okolišno izražavanje. Postojao je praktičan razlog za to, Glogauer je shvatio: Jovan i njegovi ljudi neprekidno su se bojali izdaje. Čak su i esenski zapisi delimično bili pisani šifrovano; neka naizgled bezazlena reč ili rečenica značile su nešto sasvim drugo.

"Žao mi je Jovane. Ali reci mi da li sam u pravu." Glogauer je kazao to prigušenim glasom.

"Zar ti nisi čarobnjak koji je stigao u onim kočijama niotkuda?" Krstitelj mahnu rukom i slegnu ramenima. "Moji ljudi su te videli! Gledali su kako se ta blistava stvar uobličava u vazduhu, kako se na njoj pojavljuje napuklina i kako ti izlaziš kroz nastali otvor. Zar to nije čarolija? Odeća koju si nosio - zar je to zemaljska odora? Talismani u kočijama - zar oni ne govore o moćnom čarobnjaštvu? Prorok je kazao da će čarobnjak doći iz Egipta i da će se zvati Imanuel. Tako je zapisano u Mihejevoj knjizi! Zar ništa od toga nije tačno?"

"Većina jeste. Ali ima objašnjenja..." On zastade, ne uspevši da pronade prikladnu reč za 'racionalno'. "Ja sam običan čovek kao ti. Nemam moć da pravim čuda! Samo sam čovek!"

Jovan mu uputi smrknut pogled. "Hoćeš da kažeš da odbijaš da nam pomogneš?"

"Zahvalan sam tebi i Esenima. Spasili ste mi život, svakako. Ako mogu da se odužim za to..."

Jovan odlučno zaklima glavom. "Možeš da se odužiš, Imanuele."

"Kako?"

"Budi veliki čarobnjak koji mi je potreban. Dopusti mi da te predstavim svima onima koji postaju nestrpljivi i okreću leđa Adonajevoj volji. Dozvoli mi da im ispričam o tome kako si došao među nas. Onda možeš reći da je sve to Adonajeva volja i da se oni moraju pripremiti da je ispune."

Jovan se pomno upilji u njega.

"Hoćeš li, Imanuele?"

"Tebi za ljubav, Jovane. A za uzvrat, da li bi poslao ljude da donesu ovamo moje kočije što je pre moguće?"

"Hoću."

Glogauer oseti kako ga obuzima razdraganost. Počeo je da se smeje. Krstitelj ga osmotri uz blagu zbunjenost. A onda mu se pridruži u smehu.

Glogauer nije prestajao da se smeje. Istorija to neće pomenuti, ali on će, zajedno sa Jovanom Krstiteljem, utrti put Hristu.

Hrist još nije bio rođen. Možda je Glogauer to znao, godinu dana pre raspinjanja na krst.

I riječ postade tijelo i useli se u nas puno blagodati i istine; i vidjesmo slavu njegovu, slavu, kao jednorodnoga od oca. Jovan svjedoči za njega i više govoreći: ovaj bješe za koga rekoh: koji za mnom ide preda mnom postade, jer prije mene bješe.

(Jevanđelje po Jovanu, 1:14-15)

Još kada se prvi put sreo sa Monikom vodili su dugu raspravu. Otac mu tada još nije umro i ostavio novac da kupi 'Knjižaru okultnog' u Velikoj Raselovoj ulici, preko puta Britanskog muzeja. Obavljao je svakojake privremene poslove i bio je prilično klonuo duhom. Monika je u to vreme izgledala kao velika pomoć, dragocen vodič kroz mentalnu tamu koja ga je optakala. Oboje su stanovali blizu Holandskog parka u koji su odlazili u šetnje skoro svake nedelje u leto 1962. Sa dvadeset dve godine, već je bio opsednut Jungovom neobičnom vrstom hrišćanske mističnosti. Ona, koja je prezirala Junga, uskoro je počela da omalovažava sve njegove zamisli. Nikada ga nije stvarno razuverila, ali posle izvesnog vremena uspela je da ga pomete. Proteći će šest meseci pre no što budu otišli u krevet.

Bilo je neprijatno toplo.

Sedeli su u senci kafeterije, posmatrajući utakmicu u kriketu u daljini. Nešto bliže, na travi su sedeli dve devojke i jedan mladić, pijući sok od pomorandže iz plastičnih čaša. Jedna od devojaka imala je gitaru u krilu; spustila je čašu i počela da svira, zapevavši neku narodnu pesmu visokim, blagim glasom. Glogauer se usredsredio na reči. Kao student, voleo je tradicionalnu narodnu muziku.

"Hrišćanstvo je mrtvo." Monika otpi gutljaj čaja. "Religija umire. Bog je ubijen 1945."

"Možda se dogodi uskrsnuće", reče on.

"Nadajmo se da neće. Religija je bila tvorevina straha. Znanje razara strah. Bez straha religija ne može da opstane."

"Misliš da u naše vreme nema straha?"

"Ne iste vrste, Karle."

"Jesi li ikada razmislila o ideji Hrista?" upita je on, promenivši kolačić. "Šta ona znači hrišćanima?"

"Ideja traktora isto toliko znači marksistima", uzvratila ona.

"Ali šta je bilo prvo? Ideja ili stvarnost Hrista?"

Ona slegnu ramenima. "Stvarnost, ako je to uopšte važno. Isus je bio jevrejski bundžija koji je poveo svoje sunarodnike u pobunu protiv Rimljana. Za kaznu je bio raspet na krst. To je sve što znamo i što treba da znamo."

"Jedna velika religija nije mogla tako jednostavno da počne."

"Kada je ljudima potrebna velika religija, oni će je načiniti iz krajnje neverovatnih početaka."

"U tome i jeste stvar, Monika." On mahnu prema njoj, a ona malo ustuknu. "Ideja prethodi stvarnosti Hrista."

"Oh, Karle, prekini. Stvarnost Isusa prethodi ideji Hrista."

Jedan par prošao je pokraj njih, osvrnuvši se na povišen ton njihove rasprave.

Monika ih je primetila i začutala. Ustala je, na šta se i on podigao, ali ona je odmahнула glavom. "Idem kući, Karle. Ti ostani ovde. Vidimo se kroz nekoliko dana."

Posmatrao ju je kako se udaljava širokom stazom koja je vodila ka kapiji parka.

Narednog dana, kada se vratio sa posla, zatekao je pismo. Mora da ga je napisala odmah pošto su se rastali i poslala ga još istog dana.

Dragi Karle,

Razgovor, izgleda, ne utiče mnogo na tebe, znaš. Ima se utisak kao da ti slušaš ton glasa, ritam reči, ali uopšte ne čuješ ono što pokušava da ti se saopšti. Pomalo ličiš na osetljivu životinju koja ne razume šta joj se govori, ali ume da razabere da li je osoba koja joj se obraća zadovoljna, ljuta ili već nešto treće. Zato ti i pišem - da pokušam da ti najzad otvorim uši za moje zamisli. Reaguješ odveć emotivno kada smo zajedno.

Grešiš kada zamišljaš da je hrišćanstvo nešto što se razvilo tokom samo nekoliko godina, od smrti

Isusa do doba kada su pisana jevanđelja. Hrišćanstvo nije bilo novo. Nov je bio jedino naziv. Hrišćanstvo je naprosto predstavljalo fazu u sretanju, međusobnom oplodavanju i preobražavanju zapadne logike i istočne mističnosti. Pogledaj kako se sama religija menjala tokom stoleća, ponovo tumačeći samu sebe da bi se uklopila u drugačije vreme. Hrišćanstvo je, naprosto, novi naziv za konglomerat starih mitova i filozofija. Sve što jevanđelja čine nije ništa drugo do ponovno pričanje mita o suncu i iskrivljeno prikazivanje nekih ideja Grka i Rimljana. Još u drugom veku jevrejski mislioci razotkrili su kakav je to, zapravo, šuć-muć! Ukazali su na izrazitu sličnost između raznih mitova o suncu i mita o Hristu. Nikakva čuda nisu se dogodila - ona su izmišljena kasnije, pozajmljena sa raznih strana.

Sećaš li se starih viktorijanaca koji su tvrdili da je Platon, zapravo, hrišćanin zato što je anticipirao hrišćansku misao? Hrišćansku misao! Hrišćanstvo je predstavljalo sud u koji su se ulile ideje što su bile u opticaju stolicima pre Hrista. Da li je Marko Aurelije bio hrišćanin? On je pisao u neposrednoj tradiciji zapadne filozofije. Zato je hrišćanstvo i uhvatilo koren u Evropi, a ne na istoku! Trebalo je da budeš teolog sa svojim sklonostima, a ne psihijatar. Isto važi i za tvog prijatelja Junga.

Pokušaj da izbaciš iz glave sve te morbidne besmislice i postaćeš znatno bolji u svom poslu.

Tvoja Monika.

Zgužvao je pismo i bacio ga. Kasnije te večeri došao je u iskušenje da ga ponovo pogleda, ali je ipak odoleo.

3.

Jovan je stajao do pojasa u reci. Većina Esena nalazila se na obali i posmatrala ga. Glogauer mu uputi pogled.

"Ne mogu, Jovane. Ne treba ja to da uradim."

Krstitelj promrmlja: "Moraš."

Glogauer je zadrhtao kada je stupio u reku pokraj Krstitelja. Osećao se smeteno. Stajao je tresući se, nesposoban da se pokrene.

Stopalo mu skliznu niz jedan kamen u reci i Jovan ga prihvati za ruku, pomogavši mu da održi ravnotežu.

Sunce se nalazilo u zenitu na vedrom nebu, udarajući mu u nezaštićenu glavu.

"Imanuele!" uzviknu iznenada Jovan. "Adonajev duh je u tebi!"

Glogauer je i dalje teško uspevao da govori. Lagano je odmahnuo glavom. Bolela ga je i imao je poteškoća sa vidom. Danas je imao prvi napad migrene od kako je stigao ovamo. Javila mu se potreba da povraća. Jovanov glas zvučao je nekako udaljeno.

Zanjihao se u vodi.

Kada je počeo da pada prema Krstitelju, ceo prizor pred njim najednom je ustalasio. Osetio je da ga je Jovan uhvatio i začuo sebe kako u očajanju izgovara: "Jovane, krsti me!" A onda su mu se usta i grlo ispunili vodom i on se zagrcnu, počevši da kašlje.

Jovanov glas nešto je uzvikivao. Šta god da su reči značile, prizivale su odgovor od ljudi sa obe obale. Tutnjava u ušima mu se pojačala, a i ton joj se promenio. Zamlatarao je po vodi, a onda je osetio kako je podignut na noge.

Eseni su se skladno njihali, držeći lica podignuta prema jarkom suncu.

Glogauer je počeo da povraća u vodu, posrćući dok ga je Jovan bolno stiskao za ruke i vodio ka obali.

Neobičan, ritmičan, zujav zvuk dopirao je iz usta Esena koji su se njihali; pojačao bi se kada bi se nagli na jednu stranu, a prigušio kada bi se našli na drugoj.

Glogauer je prekrpio uši šakama kada ga je Jovan pustio. I dalje je osećao nagon za povraćanjem, ali ništa mu više nije izlazilo na usta, od čega mu je samo bilo gore.

Počeo je da se udaljava, jedva održavajući ravnotežu, a onda je ubrzao korak, potrčao, držeći i dalje prekrivene uši; trčao je preko krševitog predela prekrivenog šipražjem; trčao je dok je sunce

dobovalo sa neba, a vrelna mu se obrušavala na glavu; trčao je što dalje od reke.

A Jovan branjaše mu govoreći: ti treba mene da krstiš, a da li dolaziš k meni? A Isus odgovori i reče mu: ostavi sad, jer tako nam treba ispuniti svaku pravdu. Tada Jovan ostavi ga. I krstivši se Isus iziđe odmah iz vode; i gle, otvoriše mu se nebesa, i vidje Duha Božijega gdje silazi kao golub i dođe na njega. I gle, glas s neba koji govori: ovo je sin moj ljubazni koji je po mojoj volji.

(Jevandjelje po Mateju, 3:14-17)

Bilo mu je petnaest godina i sa uspehom je pohađao srednju školu. Čitao je u novinama o bandama Tedi Boj koje su harale južnim Londonom, ali neobični mladići koje je video obučene u pseudoedvardijansku odeću izgledali su mu bezazleni i priglupi.

Otišao je u bioskop u Brikston Hil i rešio je da se pešice vrati kući u Stretam zato što je potrošio na sladoled glavninu novca za autobusku kartu. Oni su izišli iz bioskopa u isto vreme. Gotovo da ih nije primetio kada su krenuli za njim nizbrdo.

A onda, sasvim iznenada, opkolili su ga. Bledi momci opakih lica, većina njih godinu ili dve stariji od njega. Shvatio je da dvojicu poznaje iz viđenja. Išli su u veliku opštinsku školu u istoj ulici u kojoj se nalazila i njegova. Delili su isto fudbalsko igralište.

"Zdravo", reče on slabašno.

"Zdravo, sinko", reče najstariji od Tedi Boja. Žvakao je gumu, stojeći sa jednim povijenim kolonom i cereći mu se. "Kud si krenuo?"

"Kući"

"Koući", ponovi najkrupniji među njima, oponašajući njegov naglasak. "A šta ćeš da radiš kad stigneš koući?"

"Iću ću u krevet." Karl je pokušao da se probije kroz prsten, ali mu oni to nisu dopustili. Potisnuli su ga do vrata nekog dućana. Iza njih, kola su promicala glavnim putem. Ulica je bila dobro osvetljena uličnim svetiljkama i neonskim reklamama prodavnica. Nekoliko prolaznika minulo je pored njih, ali se niko nije zaustavio. Karl je osetio kako ga obuzima panika.

"Nemaš domaći, sinko, a?" upita momak koji je stajao pored vode. Bio je ridokos i pegav i imao je tamnosive oči.

"Oćeš da se biješ sa nekim od nas?" upita jedan drugi dečak. Bio je to jedan od dvojice koje je poznavao.

"Ne, ja se ne bijem. Pustite me."

"Uprpio si se, sinko?" reče mu vođa uz novo cerenje. Razmetljivo je razvukao žvaku iz usta, pa je vratio.

"Nisam. Zašto da se bijem sa vama?"

"Misliš da si bolji od nas, a, sinko?"

"Ne mislim." Počeo je da drhti. U očima su mu se skupljale suze. "Naravno."

"Naravno, sinko."

Ponovo je krenuo napred, ali oni su ga opet pogurali ka vratima.

"Ti si onaj tikvan sa švapskim imenom, je li?" reče drugi dečak od dvojice koju je poznavao.

"Trtauert ili tako nešto."

"Glogauer. Pustite me."

"Mamici ti se neće dopasti ako se kasno vratiš."

"To je pre ješovansko nego švapsko ime."

"Je si l' ti Ješa, sinko?"

"Liči na Ješu."

"Je si l' ti Ješa, sinko?"

"Jesi li ti mali Jevrejin, sinko?"

"Je si l' ti Ješa, sinko?"

"Dosta!" uzviknu Karl. On gurnu zid tela pred sobom. Jedan od njih udari ga pesnicom u stomak. On zaječa od bola. Dobio je novi udarac pesnicom i zateturao se.

Ljudi su i dalje žurno prolazili pločnikom. Bacili bi pogled prema okupljenoj skupini. Jedan muškarac se zaustavio, ali ga je žena povukla dalje. "Samo neka deca koja dižu buku", reče ona.

"Spusti mu pantalone", predloži uz smeh jedan od momaka. "Tako ćemo da vidimo."

Karl opet krenu da se probije kroz njih i oni ga ovoga puta nisu sprečili. Počeo je da trči niz brdo.

"Daj mu malo fore", začuo je jednog od momaka.

Nastavio je da trči.

Krenuli su za njim, cerekajući se.

Nisu ga stigli do skretanja u aveniju u kojoj je stanovao. Dotrčao je do kuće i bez zaustavljanja promakao mračnim prolazom pokraj nje. Otvorio je stražnja vrata. Mađeha mu je bila u kuhinji.

"Šta je s tobom?" upita ga ona.

Bila je to visoka, mršava žena; nervozna i histerična. Crna kosa bila joj je neuredna.

Prošao je pored nje i ušao u prostoriju u kojoj su doručkovali.

"Šta je bilo, Karle?" pozva ga ona. Glas joj je bio piskutav.

"Ništa", odvrati on.

Želeo je da izbegne scenu.

Bilo je hladno kada se probudio. Lažna zora bila je siva i nije mogao da vidi ništa drugo osim pustog tla svuda unaokolo. Slabo se sećao prethodnog dana, osim da je dugo trčao.

Rosa mu se nahvatala po odeći. Ovlažio je usne i protrljao kožu na licu. Baš kao i uvek posle napada migrene, osećao se slab i potpuno isceđen. Spustivši pogled na svoje nago telo, primetio je koliko je smršao. Do toga je doveo život sa Esenima, naravno.

Zapitao se zašto ga je toliko uhvatila panika kada mu je Jovan zatražio da ga krsti. Da li je to naprosto bilo poštenje - nešto u njemu što se protivilo tome da navede Esene na pogrešno verovanje da je on nekakav prorok? Teško se moglo razabrati.

Obavio je kozju kožu oko bedara i čvrsto je vezao iznad levog kuka. Zaključio je da će najbolje biti da se vrati u bivak, nađe Jovana i izvini mu se, vidi da li može nešto da popravi.

Vremeplov se sada takođe tamo nalazio. Dovukli su ga donde, koristeći jedino užad od sirove kože.

Ako bi se mogao naći kakav dobar kovač, ili neki drugi zanatlija vičan metalima, postojali su maleni izgledi da se naprava popravi. Povratak bi u svakom slučaju bio opasan.

Zapitao se da li bi trebalo odmah da se vrati ili možda da se premesti u neko vreme bliže raspinjanju na krst. Nije stigao ovamo da bi prisustvovao samom raspinjanju, već da se upozna sa raspoloženjem u Jerusalimu tokom proslave pashe, kada je Isus, kako se pretpostavljalo, ušao u grad. Monika je smatrala da je Isus uleteo u grad sa naoružanom družinom. Kazala je da svi nalazi idu tome u prilog. Svi nalazi jedne vrste uistinu su ukazivali na to, ali on ipak nije mogao da ih bezrezervno prihvati. Postojalo je tu još nešto, bio je siguran. Kada bi samo mogao da sretne Isusa. Kako izgleda, Jovan nikada nije čuo za njega, premda je kazao Glogaueru da postoji proročanstvo prema kome će mesija biti Nazarećanin. No, postojala su mnoga proročanstva, a puno njih bilo je međusobno nesaglasno.

Zaputio se nazad prema bivaku Esena. Nije trebalo da se ovoliko udalji. Još malo pa će ugledati brda u kojima su se nalazile njihove pećine.

Uskoro je postalo veoma toplo, a teren ogoljeniji. Vazduh je treperio pred njegovim očima. Pojačalo se osećanje iscrpljenosti sa kojim se probudio. Usta su mu bila suva, a noge slabe. Bio je gladan, a ništa nije imao da jede. Nije se video ni trag od venca brda u kojima se nalazio bivak Esena.

Video je samo jedno brdo, oko dve milje na jug. Odlučio je da pođe tamo. Kada se popne na njega, verovatno će uspeti da se orijentiše, možda čak i da ugleda neku naseobinu u kojoj bi mogao da dobije hranu.

Peščano tle stalo je da se pretvara u lebdeću prašinu oko njega kada bi ga stopalima poremetio. Stao je da se spotiče o retke izdanke šiblja i kamenje koje je štrčalo iz zemlje.

Krvario je iz mnogih ranica i bio pun modrica kada je počeo da se bolno uspinje obronkom brda.

Uspon do vrha (koji se pokazao znatno udaljeniji nego što je prvobitno procenio) bio je težak. Okliznuo bi se o labavo kamenje duž obronka, padajući na lice i upinjući se oguljenim šakama i stopalima da se zaustavi, kako ne bi završio u podnožju; hvatao se za busenje trave i lišajevе koji su rasli tu i tamo, posežući za krupnijim kamenim izbočinama kada bi mu se ukazala prilika; često se odmarao, zato što su mu i um i telo bili otupeli od bola i iznurenosti.

Znojio se obilato pod suncem. Prašina se lepila za vlažne površine njegovog polunagog tela, optačući ga od glave do pete. Kozja koža bila je sva u dronjcima.

Pustošan svet stao je da se vrti oko njega; nebo se nekako preplitalo sa tlom, žute stene sa belim oblacima. Kao da ništa nije mirovalo.

Stigao je do vrha i ostao tamo da leži, boreći se za dah. Sve je postalo nestvarno.

Začuo je Monikin glas i učinilo mu se da ju je načas ugledao krajičkom oka.

Ne budi melodramatičan, Karle...

Kazala je to mnogo puta. Njegov vlastiti glas sada je odgovorio.

Rođen sam izvan svog vremena, Monika. Nema mesta za mene u ovom dobu razuma. Ubiće me na kraju.

Njen glas je uzvratilo.

Krivica, strah i tvoj sopstveni mazohizam. Mogao si da budeš sjajan psihijatar, ali si potpuno poklekao pred svom silom vlastitih neuroza...

"Umukni!"

Okrenuo se na leđa. Sunce je stalo da mu prži izmoždено telo.

"Umukni!"

Ceo hrišćanski sindrom, Karle. Ne bi me iznenadilo da se još preobратиš u katolika. Šta je bilo sa tvojom snagom uma?

"Umukni! Gubi se, Monika."

Strah ti oblikuje misli. Ti ne tragaš za dušom niti za smislom života. Tragaš za udobnošću.

"Ostavi me na miru, Monika!"

Prekrio je uši prljavim rukama. Kosa i brada bile su mu pune prašine. Krv se zgrušala na manjim posekotinama i oderotinama koje je sada imao po celom telu. Povrh njega, sunce kao da je dobovalo u ritmu sa otkucajima njegovog srca.

Ideš nizbrdo, Karle, zar ti to nije jasno? Nizbrdo. Priberi se. Nisi sasvim nesposoban za racionalno razmišljanje...

"Oh, Monika! Umukni!"

Glas mu je postao hrapav i pucketav. Nekoliko gavranova stalo je da kruži nebom iznad njega. Začuo ih je kako mu dovikuju glasom sličnim njegovom.

Bog je umro 1945...

"Ovo nije 1945. - sada je 28. Bog je živ!"

Kako ti se dâ da razmišljaš o jednoj očito sinkretističkoj religiji kakvo je hrišćanstvo - rabinski judaizam, stoička etika, grčki kultovi misterije, istočnjački obredi...

"Svejedno je!"

Ne za tebe u tvom sadašnjem stanju uma.

"Potreban mi je Bog!"

Na to se sve svodi, zar ne? U redu, Karle, isteši svoje štake. Samo pomisli na to šta si mogao da postaneš da si se usaglasio sa samim sobom...

Glogauer osovi na noge svoje izmučeno telo, stade na vrh brda i zavrišta.

Gavranovi se uplašiše. Načinili su najpre nekoliko širih krugova, a onda su odleteli.

Nebo se sada smrkavalo.

Tada Isusa odvede Duh u pustinju da ga đavo kuša. I postivši se dana četrdeset i noći četrdeset, napošljetku ogladnje.

(Jevandjelje po Mateju, 4:1-2)

4.

Ludak je teturavo ušao u grad. Stopala su mu podizala prašinu koja bi zaigrala u vazduhu, a psi su lajali oko njega dok je kruto koračao, lica podignutog prema suncu, sa rukama koje su mu se mlitavo klatile uz bokove i usnama koje su se pomicale.

Meštanima su reči koje su čuli zvučale na poznatom jeziku, ali su izricane takvom silovitošću i sa takvim uverenjem da je sâm Bog mogao da koristi ovog ispijenog, nagog stvora kao svog glasnika.

Pitali su se odakle ludak dolazi.

Beli grad sastojao se poglavito od dvospratnih i jednospratnih kuća načinjenih od kamena i glinenih opeka. Zgrade su bile podignute oko tržnice na kojoj se nalazila drevna, jednostavna sinagoga pred kojom su strci sedeli i pričali, odeveni u crne odore. Grad je bio napredan i čist, bogateći se na trgovini sa Rimljanima. Na ulicama se moglo videti svega nekoliko prosjaka, a i oni su bili dobro uhranjeni. Ulice su pratile prevoje padine na kojoj je mesto podignuto. Bile su to krivudave ulice, senovite i mirne; seoske ulice. Odasvud se osećao miris sveže isečene drvene građe i razlegali su se zvuci stolarskih poslova, budući da je mesto bilo poglavito znamenito po svojim veštim drvodeljama. Ležalo je na rubu Jezrilske ravnice, nedaleko od trgovačkog puta između Damaska i Egipta, i iz njega su se uvek otiskivala kola puna rukotvorina mesnih zanatlija. Grad se zvao Nazaret.

Ludak ga je pronašao tako što se o njemu raspitivao kod svakog putnika koga je sreo. Prošao je kroz druge gradove - Filadelfiju, Gerasu, Pelu i Scitopolis, idući rimskim putevima - i postavljao isto pitanje svojim stranim narečjem. "Gde se nalazi Nazaret?"

Neki su mu usput davali hranu. Neki su od njega tražili blagoslov i on je polagao šake na njih, obraćajući im se tuđinskim govorom. Neki bi ga oterali, gađajući ga kamenjem.

Prešao je Jordan idući rimskim vijaduktom i nastavio na sever prema Nazaretu.

Nije bilo teško naći taj grad, ali je on teško uspevao da nagna sebe da ide ka njemu. Izgubio je prilično krvi i veoma je malo jeo putujući. Koračao bi sve dok se ne bi srušio, a onda bi ostao tu da leži sve dok ne bi bio u stanju da nastavi put, ili, što se sve češće događalo, sve dok ga neko ne bi pronašao i malo ga napojio vinom ili nahranio hlebom kako bi ga oživeo.

Jednom su ga zaustavili neki rimski legionari i uz osornu predusretljivost upitali ga da li ima neke rođake kojima bi ga mogli povesti. Obratili su mu se na priučenom aramejskom i iznenadili su se kada im je on uzvratilo na latinskom neobičnog naglaska, koji je bio čistiji od jezika kojim su oni međusobno opštili.

Upitali su ga da li je rabin ili učenjak. Kazao im je da nije ni jedno ni drugo. Oficir legionara ponudio mu je malo sušenog mesa i vina. Oni su bili deo patrole koja je prolazila tim putem jednom mesečno. Bili su to nabijeni muškarci, smeđih lica, sa čvrstim, izbrijanim licima. Nosili su obojene kožne kiltove, prsne oklope i sandale, a na glavi su imali tučane šlemove. Sa bokova su im visili kratki mačevi u koricama. Dok su stajali oko njega, obasjani suncem poznog popodneva, nisu

izgledali opušteno. Oficir, mekšeg glasa od ostalih vojnika, ali inače u svemu drugom nalik na njih, osim po tome što je imao metalni prsni oklop i dugačak ogrtač, zapitao je ludaka kako se zove.

Ludak je nakratko oklevao, dok su mu se usta bešumno otvarala i zatvarala, kao da nije mogao da se seti kako mu je ime.

"Karl", izgovorio je konačno, kao da ni sâm u to ne veruje. Bila je to pre pretpostavka nego tvrdnja.

"Zvuči gotovo kao rimljansko ime", primeti jedan od legionara.

"Jesi li ti građanin?" upita ga oficir.

Ali ludakov um očito je u međuvremenu odlutao. Odvratio je pogled od njih, počevši da mrmlja nešto sebi u bradu.

A onda se iznenada ponovo okrenuo ka njima i upitao: "Nazaret?"

"U onom pravcu." Oficir je pokazao niz put koji je vodio između brda. "Jesi li ti Jevrejin?"

Ludak kao da se trgao na ovo pitanje. Skočio je na noge i pokušao da se probije između vojnika. Propustili su ga, smejući se. Bio je to bezopasan umobolnik.

"Jedan od njihovih proroka, možda", reče oficir, zaputivši se prema svom konju. Zemlja ih je bila puna. Svaki drugi čovek koga biste sreli tvrdio je da širi poruku njihovog boga. Nisu zadavali mnogo poteškoća, a izgledalo je da im religija odvraća misli od pobune. Trebalo bi da budemo zahvalni na tome, pomisli oficir.

Njegovi ljudi i dalje su se smejali.

Počeli su da marširaju putem u suprotnom smeru od onoga kojim se zaputio ludak.

Ludak se sada nalazio u Nazaretu, a meštani su ga posmatrali sa znatiželjom i ne malim podozrenjem dok je teturavo stupao na trg sa tržnicom. Mogao je to da bude lutajući prorok, ali je mogao biti i u vlasti đavola. Često je to bilo teško odrediti. No, rabini će već znati.

Dok je prolazio pokraj grozda ljudi okupljenih uz trgovačke tezge, oni su nakratko začutili. Žene su obavile teške vunene šalove oko dobro uhranjenih tela, a muškarci su se uvukli u pamučnu odoru kako ih on ne bi dodirnuo. Da su okolnosti bile drugačije, oni bi mu naplatili namet za poslove koje ima da obavi u gradu, ali u njegovom pogledu postojala je izvesna silovitost, a lice mu se odlikovalo hitrinom i živošću, uprkos usukanom izgledu, tako da su se se prema njemu postavili sa izvesnim poštovanjem i nisu mu se približavali.

Kada je stigao do središta tržnice, zastao je i osvrnuo se oko sebe. Izgledalo je da sporo primećuje ljude. Zažmirkao je i oblizao usne.

Pored njega je prošla neka žena i osmotrila ga obazrivo. On joj se obratio blagim glasom, pažljivo oblikovanim rečima. "Je li ovo Nazaret?"

"Jeste", odvrati ona i ubrza korak.

Jedan muškarac prelazio je preko trga. Bio je odeven u vunenu odoru sa crvenim i smeđim prugama. Preko kovrdžave, crne kose nosio je crvenu kapicu priljubljenu uz glavu. Ludak ga presrete i zaustavi. "Tražim jednog drvodeljju."

"Ima puno drvodelja u Nazaretu. Grad je poznat po svojim drvodeljama. I ja sam drvodeljja. Mogu li ti pomoći?" Čovekov glas bio je blagonaklon, očinski.

"Poznaješ li drvodeljju po imenu Josif? Davidovog potomka. Ima ženu Mariju i nekoliko dece. Jedno od njih zove se Isus."

Predusretljivi čovek iskrivi lice u podrugljivu grimasu i počea se po stražnjem delu vrata. "Znam više Josifa. Ima jedan siromašak u onoj tamo ulici." On pokaza rukom. "Njegova žena zove se Marija. Pođi tamo. Lako ćeš ih naći. Samo traži čoveka koji se nikada ne smeje."

Ludak pogleda u pravcu u kome mu je prolaznik pokazao. Čim je razabrao koja je ulica posredi, kao da je zaboravio na sve drugo i odlučnim korakom zaputio se tamo.

U uskoj ulici u koju je ušao miris sečene drve građe bio je još izrazitiji. Stopala su mu do članaka upadala u piljevinu. Iz svih kuća dopirali su udarci čekića i škripa testera. Debla raznih veličina bila su naslagana uz blede, senovite zidove kuća, a između njih je jedva ostalo mesta da se prođe. Mnoge drvodelje držale su radne stolove pred vratima. Dubili su drvene zdele, koristeći jednostavan strug; oblikovali su drvo u sve zamislive oblike. Podigli su poglede kada je ludak ušao u ulicu i prišao jednom drvodelji u kožnoj pregači koji je sedeo za svojim radnim stolom i tesao neku fuguricu. Čovek je bio sedokos i, kako je izgledalo, kratkovid. Zapiljio se u ludaka.

"Šta želiš?"

"Tražim drvodeljju po imenu Josif. On ima ženu - Mariju."

Čovek mu pokaza rukom u kojoj je držao napola završenu figuricu. "Dve kuće niže sa druge strane ulice."

Ispred kuće do koje je ludak došao nalazilo se samo nekoliko debala, a i ona su izgledala rđavija od ostalih koja je do tada video. Radni sto blizu ulaza bio je iskrivljen na jednom kraju, a podjednako iskrivljeno delovao je i pogrbljeni čovek koji je sedeo za njim i opravljaio neku stolicu. Ispravio se kada mu je ludak dodirnuo rame. Lice mu je svo bilo izborano i podbulo od teškog života. Oči su mu delovale umorno, a u retkoj bradi videli su se prerani sedi pramenovi. Blago se zakašljao, možda stoga što se iznenadio da ga neko ometa.

"Jesi li ti Josif?" upita ga ludak.

"Nemam para."

"Ne tražim ništa - želim samo da ti postavim nekoliko pitanja."

"Ja sam Josif. Šta hoćeš da znaš?"

"Imaš li sina?"

"Imam ih nekoliko, kao i kćeri."

"Žena ti se zove Marija? Ti si Davidov potomak?"

Čovek nestrpljivo odmahnu rukom. "Da, ali kakva korist od toga..."

"Voleo bih da upoznam jednog od tvojih sinova. Isusa. Možeš li mi reći gde je on?"

"Taj beskoristan stvor. Šta je sada uradio?"

"Gde je on."

Josifove oči postaše proračunatije dok je posmatrao ludaka. "Jesi li ti nekakav vidovnjak? Da li si došao da izlečiš mog sina?"

"Da, prorok sam, u neku ruku. Mogu da proričem budućnost."

Josif ustade, uzdahnuvši. "Možeš da ga vidiš. Dođi." Poveo je ludaka kroz ulaz u zakrčeno dvorište kuće. Tu su ležali nabacani komadi drveta, slomljen nameštaj i alatke, natrule vreće sa piljevinom. Obreli su se u mračnoj kući. U prvoj prostoriji - očito kuhinji - jedna žena stajala je pokraj velike glinene peći. Bila je visoka i sa naslagama sala. Dugačka, crna kosa bila joj je nepovezana i masna, padajući joj preko krupnih, sjajnih očiju u kojima je još plamsala senzualnost. Uputila je mrk pogled ludaku.

"Nema hrane za prosjake", procedi ona. "Ovaj sve živo pojede." Pokazala je drvenom kašikom prema maloj prilici koja je sedela u senci jednog ugla. Prilika se na njene reči pomerila.

"Traži našeg Isusa", reče Josif ženi. "Možda je došao da nam malo olakša breme."

Žena postrance osmotri ludaka i sleže ramenima. Obliznula je crvene usne debelim jezikom. "Isuse!"

Prilika u uglu se podiže.

"To je on", reče žena sa prizvukom zadovoljstva u glasu.

Ludak podiže veđe, odmahnuvši brzo glavom. "Ne."

Prilika je bila izobličena. Imala je upadljivu grbu i razroko levo oko. Lice joj je izgledalo prazno i priglupo. Na usnama joj se nalazilo malo pljuvačke. Zakikotala se na ponovljeni pomen svog imena.

Hromo je koraknula napred. "Isus", rekla je. Reč je bila slabo razgovetna, promrmljana. "Isus."

"To je sve što ume da kaže", reče žena podrugljivo. "Oduvek je bio takav."

"Božija volja", dodate Josif ogorčeno.

"Šta nije kako treba sa njim?" U ludakovom glasu javio se patetičan, očajnički prizvuk.

"Oduvek je bio takav." Žena je ponovo okrenu prema peći. "Možeš ga povesti sa sobom ako želiš. Ne valja ni spolja ni iznutra. Nosila sam ga kada su me roditelji dali za ovog polučoveka..."

"Ti bestidna..." Josif zamuknu kada mu žena uputi mrk pogled, pa se okrenu prema ludaku. "Šta hoćeš od našeg sina?"

"Želeo sam da razgovaram sa njim. Ja..."

"On nije nikakav proricatelj... ili vidovnjak... kao što smo mislili da bi mogao biti. Ima ljudi u Nazaretu koji i dalje dolaze kod njega da ih isceli ili da im prorekne sudbinu, ali on im se samo kikoće i neprekidno ponavlja svoje ime..."

"Jeste li... sigurni... da ne postoji... nešto u vezi sa njim... što možda niste primetili?"

"Nego šta!" frknu Marija. "Veoma nam je potreban novac. Da on ima nekakve čarobne moći, to bismo već doznali."

Isus se ponovo zakikota i hromo se udalji u drugu prostoriju.

"Nije moguće", tiho reče ludak. Da li se istorija mogla promeniti? Da li je možda dospeo u neku drugu dimenziju vremena u kojoj uopšte nije bilo Hrista?

Josif je primetio izraz beznadežnosti u ludakovim očima.

"Šta je bilo?" upita on. "Šta vidiš? Kazao si da proričeš budućnost. Reci nam kako ćemo živeti?"

"Ne sada", odvrati prorok, okrenuvši se. "Ne sada."

Izjurio je iz kuće i stao da trči ulicom punom mirisa sveže istesane hrastovine, kedrovine i čempresa. Stigao je na tržnicu i tu zastao, počevši mahnito da se osvrće oko sebe. Ugledao je sinagogu pravo pred sobom i zaputio se prema njoj.

Čovek sa kojim je prethodno razgovarao i dalje se nalazio na tržnici. Kupovao je glineno posuđe kao venčani poklon kćeri. Pokazao je glavom prema čudaku dok je ovaj ulazio u sinagogu. "To je rođak Josifa drvodelje", reče on čoveku pokraj sebe. "Ne bi me začudilo da je prorok."

Ludak, prorok, Karl Glogauer, vremeplovac, neurotični amater psihijatar, tragalac za smislom, mazohista, čovek sa željom za smrću, sa kompleksom mesije, anahronizam, stupi u sinagogu, boreći se za dah. Video je čoveka koga je tražio. Video je Isusa, sina Josifovog i Marijinog. Video je

čovaka u kome je izvan svake sumnje prepoznao maloumnika od rođenja.

"Svi muškarci imaju kompleks mesije, Karle", kazala mu je Monika.

Sećanja su mu sada bila manje potpuna. Njegova osećanja za vreme i identitet postajala su sve pometenija.

"Bilo je na desetine mesija u Galileji u to vreme. Okolnost da je Isus bio taj koji je preuzeo mit i filozofiju predstavljala je istorijsku slučajnost..."

"Mora tu biti još nečeg, Monika."

Svakog utorka, u sobi iznad 'Knjižare okultnog', sastajala bi se jungovska diskusiona skupina radi grupne psihoanalize i terapije. Glogauer je nije organizovao, ali joj je rado iznajmio svoju prostoriju i sa nestrpljenjem im se pridružio. Predstavljalo je veliko olakšanje razgovarati s ljudima sličnih nazora jednom sedmično. Jedan od razloga što je kupio 'Knjižaru okultnog' bio je taj što mu je to pružalo priliku da sreće zanimljive ljude poput ovih koji su pripadali jungovskoj diskusionalnoj grupi.

Opsednutost Jungom uputila ih jedne na druge, ali svaki član imao je vlastitu opsesiju. Gospođa Rita Blen beležila je putanje letećih tanjira, iako nije bilo jasno da li veruje u njih ili ne. Hju Džojls je smatrao da svi jungovski arhetipovi vode poreklo od prvobitne rase Atlantidana koja je iščezla pre mnogo milenijuma. Alen Čedar, najmađi član grupe, zanimao se za indijsku mistiku, dok je Sandra Peterson, organizator, bila veliki stručnjak za vradžbinarstvo. Džejms Hedington interesovao se za vreme. On je predstavljao ponos grupe: ser Džejms Hedington, izumitelj iz doba rata, veoma bogat i sa svom silom odlikovanja za svoj doprinos pobedi saveznika. Uživao je ugled velikog improvizatora tokom rata, ali posle toga postao je izvesna smetnja za Ministarstvo vojske. Nije bio sasvim zdrave pameti, smatrali su tamo, a što je bilo još gore, širio je svoju poremećenost na ljude oko sebe.

Ser Džejms je koristio svaku priliku da ostalim članovima grupe priča o svom vremeplovu. Oni su ga ismevali zbog toga. Za sve njih je važno da preteruju u predočavanju vlastitih iskustava vezanih za njihova različita interesovanja.

Jednog utorka uveče, pošto su svi ostali otišli, Hedington je izvestio Glogauera da je vremeplov završen.

"Ne mogu da verujem", reče Glogauer iskreno.

"Ti si prvi kome sam to kazao."

"Zašto ja?"

"Ne znam. Dopadaš mi se - baš kao i knjižara."

"Niste izvestili vladu o tome."

Hedington se zakikota. "Zašto bih to učinio? Još ga, uostalom, nisam isprobao. Pravo im i bilo kada su me onako penzionisali."

"Ne znate da li će da radi?"

"Uveren sam da hoće. Da li bi voleo da ga vidiš?"

"Vremeplov." Glogauer se slabašno osmehnu.

"Dođi da ga vidiš."

"Zašto ja?"

"Pomislio sam da bi te mogao zanimati. Znam da ne držiš mnogo do ortodoksnog naučnog viđenja stvari..."

Glogauer oseti sažaljenje prema Hedingtonu.

"Dođi da ga vidiš", ponovi Hedington.

Otišao je narednog dana u Benbari. Istoga dana napustio je 1976. i stigao u 28. godinu nove ere.

U sinagogi je bilo sveže i tiho i osećao se slabašan miris tamjana. Rabini su ga povelili u dvorište. Ni oni, kao ni meštani, nisu znali šta bi s njime, ali bili su sigurni da nije u vlasti đavola. Običaj im je nalagao da pruže utočište lutajućim prorocima kojih je sada bilo posvuda u Galileji, premda je ovaj bio neobičniji od ostalih. Lice mu je bilo nepomično, a telo ukočeno, dok su mu se niz prljave obraze slivale suze. Još nikada nisu videli takvu agoniju u očima nekog čoveka.

"Nauka može da kaže kako, ali ona nikada ne pita zašto", kazao je Moniki. "Ona ne može da odgovori."

"Ko uopšte želi da zna?" odvratila je ona.

"Ja."

"Pa, onda nikada nećeš doznati, dragi moj."

"Sedi, sine moj", reče mu rabin. "Šta želiš da zatražiš od nas?"

"Gde je Hrist?" upita on. "Gde je Hrist?"

Oni nisu razumeli jezik.

"Je li to grčki?" upita jedan, ali drugi odmahnu glavom.

Kirios: Gospod

Adonaj: Gospod.

Gde je Gospod?

On podiže veđe, mutno pogledavši oko sebe.

"Moram da se odmorim", reče on na njihovom jeziku.

"Odakle si ti?"

Nije uspeo da smisli ništa što bi odgovorio.

"Odakle si?" ponovi jedan rabin.

"Ha-Olam Hab-Bah..." promrmlja on otegnuto.

Oni se zgledaše. "Ha-Olam Hab-Bah", rekoše.

Ha-Olam Hab-Bah. Ha-Olam Haz-Zeh: Svet koji dolazi i svet koji jeste.

"Donosiš li nam poruku?" upita jedan rabin. Navikli su na proroke, svakako, ali nijedan nije bio poput ovoga. "Poruku?"

"Ne znam", odvrati prorok hrapavo. "Moram da se odmorim. Gladan sam."

"Dođi. Daćemo ti hrane i mesto da otpočineš."

Pojeo je tek malo od obilne ponude koju su izneli pred njega, a postelja sa slamnatim dušekom bila mu je odveć meka. Odvikao se već od toga.

Slabo je spavao, vičući u snu, a izvan prostorije rabini su slušali, ali malo su mogli da razumeju od onoga što je on govorio.

Karl Glogauer ostao je u sinagogi nekoliko sedmica. Glavninu vremena provodio je čitajući u biblioteci; u dugačkim svicima tragao je za razrešenjem svoje nedoumice. Zavetne reči, koje su u mnogo slučajeva mogle imati i po deset tumačenja, samo su ga dodatno zbunile. Ništa se tu nije moglo pronaći, ništa što bi mu kazalo šta je pošlo kako ne treba.

Rabini su se poglavito držali na udaljenosti od njega. Prihvatili su ga kao svetog čoveka. Ponosili su se time što je došao u njihovu sinagogu. Bili su uvereni da je on Božiji izabranik i strpljivo su čekali

da im se obrati.

Ali prorok je malo govorio, mrmljajući samo sebi u bradu kratke odlomke na njihovom jeziku, kao i odlomke na jeziku koji je često koristio, čak i kada bi im se neposredno obraćao.

Žitelji Nazareta pričali su o malo čemu drugom do o tajanstvenom proroku u sinagogi, ali rabini nisu odgovarali na njihova pitanja. Savetovali bi ljude da se posvete svojim poslovima, da ima stvari koje oni još ne treba da znaju. Na taj način, kako su to već sveštenici uvek činili, izbegavali su pitanja na koja nisu umeli da odgovore, istovremeno ostavljajući utisak da raspolažu znatno većim znanjem nego što je to stvarno bilo.

A onda, jednog sabata, prorok se pojavio u javnom delu sinagoge i zauzeo mesto pored ostalih koji su došli da se mole.

Čovek koji je čitao svitak sa njegove leve strane zamucao je kada je krajičkom oka ugledao proroka.

Prorok je sedeo i slušao, udaljenog izraza lica.

Glavni rabin nesigurno ga osmotri, a onda dade znak da se svitak preda proroku. Ovo je snebivljivo učinio jedan dečak koji je položio svitak u prorokove ruke.

Prorok je dugo gledao reči, a onda počeo da čita. Prorok u prvi mah nije shvatio šta je to što čita. Bila je to knjiga proroka Isaije.

Duh je Gospodnji na meni; zato me pomaza da javim jevanđelje siromasima; posla me da iscijelim skrušene u srcu; da propovjedim zarobljenima da će se otpustiti, a slijepima da će progledati; da otpustim sužnje. I da propovijedam prijatnu godinu Gospodnju. I zatvorivši knjigu dade sluzi, pa sjede: i svi u zbornici gledahu na nj.

(Jevanđelje po Luci, 4:18-20)

5.

Pratili su ga sada kada je krenuo iz Nazareta, uputivši se ka Galilejskom jezeru. Bio je odeven u belu lanenu odoru koju su mu dali, a iako su mislili da ih on predvodi, oni su, u stvari, njega terali pred sobom.

"On je naš mesija", govorili su onima koji bi se raspitivali. Već su se pronele glasine o čudima.

Kada bi ugledao obolele, on ih je sažaljevao i pokušavao da učini sve što je bilo u njegovoj moći zato što su oni očekivali od njega da nešto preduzme. Za mnoge nije mogao ništa da učini, ali je zato pomagao onima čije je stanje bilo psihosomatske prirode. Oni su verovali u njegovu moć više nego što su verovali u svoju bolest. I tako ih je isceljivao.

Kada je stigao u Kapernaum, pedesetak ljudi pratilo ga je ulicama grada. Već se znalo da je on na neki način u vezi sa Jovanom Krstiteljem koji je uživao veliki ugled u Galileji i koga su mnogi Farizeji proglasili za istinskog proroka. No, ovaj čovek imao je, u izvesnim pogledima, veće moći nego što su bile Jovanove. Nije bio vičan govorništvu poput Krstitelja, ali pravio je čuda.

Kapernaum je bio grad izrastao pokraj kristalnog Galilejskog jezera. Kuće su mu bile razdvojene velikim povrtnjacima. Ribarski čamci bili su usidreni duž belog keja, baš kao i trgovački brodovi koji su plovili između priobalnih naseobina. Iako su se ka jezeru odasvud spuštali zeleni bregovi, Kapernaum se prostirao na ravnom tlu, zaklonjenom brdima. Bio je to miran grad i, kao što je to bilo sa većinom drugih mesta u Galileji, u njemu je obitavalo puno nejevrejskog življa. Grčki, rimski i egipatski trgovci hodali su njegovim ulicama, a za mnoge je to postao stalan dom. Postojala je napredna srednja klasa trgovaca, zanatlija i vlasnika dućana, baš kao i lekara, advokata i učenjaka, budući da se Kapernaum nalazio na tromeđi oblasti Galileje, Trahonitide i Sirije. Iako srazmerno mali grad, predstavljao je korisno trgovačko i putničko stecište.

Čudnovati, ludi prorok u vijoravoj, lanenoj odori, praćen raznorodnom gomilom koja se prvenstveno sastojala od siromašnog sveta, ali je u njoj bilo i ljudi od izvesnog ugleda, ušao je u Kapernaum. Proširio se glas da je ovaj čovek uistinu kadar da proriče budućnost i da je već predvideo da će Jovana uhapsiti Herod Antipa. I odista, nedugo potom, Herod je utamničio Krstitelja u Pereji. Njegova predviđanja nisu bila uopštena, puna neodređenih reči, kako je to bilo kod drugih proroka. Govorio je o stvarima koje će se zbiti u bliskoj budućnosti i posebno ih je opisivao.

Niko nije znao njegovo ime. Bio je, naprosto, prorok iz Nazareta, ili Nazarećanin. Neki su govorili da je rođak, možda sin, nekog drvodeljice iz Nazareta, ali to je moglo biti stoga što su reči za 'drvodeljicog sina' i 'čarobnjaka' u pisanom obliku izgledale gotovo istovetne, te je otuda nastajala zabuna. Proneli su se čak i sasvim prigušeni glasovi da se zove Isus. Ime je bilo pomenuto jednom ili dva puta, ali kada su ga zapitali da li je uistinu tako, on je to porekao ili je, na svoj odsutan način, odbio da uopšte odgovori.

Njegovim propovedima uglavnom je nedostajao žar kojim su se odlikovale Jovanove. Ovaj čovek govorio je blago, prilično maglovito, i često se osmehivao. Govorio je o Bogu na neobičan način, a kako je izgledalo, bio je, baš kao i Jovan, u vezi sa Esenima zato što je propovedao protiv

sakupljanja ličnog bogatstva, a o čovečanstvu govorio kao o bratstvu, kao što su to i oni činili.

Ali ono što su sledbenici želeli da vide, dok su ga vodili prema prelepoj sinagogi u Kapernaumu, bila su čuda. Nijedan prorok pre njega nije izlečio bolesne niti je razumeo nevolje o kojima su ljudi retko pričali. Bila je to pre njegova naklonost na koju su reagovali nego reči koje je on izgovarao.

Prvi put u životu, Karl Glogauer zaboravio je na Karla Glogauera. Prvi put u životu činio je ono što je oduvek želeo da čini kao psihijatar.

Ali ovo nije bio njegov život. On je oživljavao jedan mit - jedno pokolenje pre no što će taj mit uopšte biti rođen. Zatvarao je svojevršno psihičko kolo. Nije menjao istoriju, već ju je činio stvarnijom.

Nije mogao da podnese pomisao da je Isus bio samo mit. U njegovoj moći bilo je da Isusu podari fizičku stvarnost umesto da ovaj bude proizvod procesa mitogeneze.

Govorio je stoga po sinagogama, govorio o jednom Bogu blažem od svih za koje su oni čuli, a kada bi ih se setio, pričao im je i parabole.

I postupno, nestalo je potrebe da opravdava ono što čini, a njegovo osećanje vlastitog identiteta sve se više rastakalo, da bi ga zamenilo jedno drugo osećanje identiteta, pri čemu je on pridavao sve veću i veću težinu odabranoj ulozi. Bila je to arhetipska uloga. Uloga koja je sasvim pristajala jednom Jungovom učeniku. Uloga ko-ja je nadrastala puko oponašanje. Uloga koju je sada morao da odigra do najsitnijih pojedinosti. Karl Glogauer otkrio je stvarnost za kojom je tragao.

I u zbornici bješe čovjek u kome bješe nečisti duh đavolski, i povika iza glasa govoreći: prođi se, šta je tebi do nas, Isuse Nazarećanine? Došao si da nas pogubiš? Znam te ko si, svetac Božij. I zaprijeti mu Isus govoreći: umukni, i iziđi iz njega. I oborivši ga đavo na srijedu, iziđe iz njega, i nimalo mu ne naudi. I u sve uđe strah, i govorahu jedan drugome govoreći: kakva je to riječ, da vlašću i silom zapovijeda nečistijem duhovima, i izlaze? I otide glas o njemu po svima okolnijem mjestima.

(Jevanđelje po Luci, 4:33-37)

"Masovna halucinacija. Čuda, leteći tanjiri, duhovi, sve je to isto", kazala je Monika.

"Vrlo verovatno", uzvratio je on. "Ali zašto su ih videli?"

"Zato što su to želeli."

"Zašto su želeli?"

"Zato što su se plašili."

"Ti misliš da je to sve?"

"Nije li dovoljno?"

Kada je prvi put otišao iz Kapernauma, pratilo ga je mnogo više ljudi. Nije više bilo praktično ostati u gradu zato što je sve poslove u njemu gotovo zaustavila svetina željna da ga vidi kako izvodi svoja jednostavna čuda.

Počeo je da im se obraća izvan mesta. Razgovarao je sa pametnim, pismenim ljudima za koje bi izgledalo da imaju nešto zajedničko sa njim. Neki među njima bili su vlasnici ribarskih flota - Simon, Jakov i Jovan, pored ostalih. Bio je tu i jedan lekar, kao i jedan državni činovnik koji ga je prvi čuo kako govori u Kapernaumu.

"Mora biti dvanaest", kazao im je jednog dana. "Mora biti zodijak."

Nije pomno vodio računa o onome što govori. Mnoge njegove zamisli bile su neobične. Mnoge stvari o kojima je govorio bile su im nepoznate. Neki Farizeji mislili su da bogohuli.

Jednoga dana sreo je čoveka koga je prepoznao kao Esena iz kolonije blizu Maheronta.

"Jovan bi da razgovara sa tobom", kazao mu je Esen.

"Zar Jovan nije već mrtav?" upita on čoveka.

"Utamničen je u Pereji. Čini mi se da Herod odveć zazire od toga da ga ubije. Pušta Jovana da šeta unutar zidova i vrtova dvorca, dozvoljava mu da razgovara sa njegovim ljudima, ali Jovan se boji da će Herod uskoro smoći hrabrost da ga izloži kamenovanju ili da mu odrubi glavu. Potrebna mu je tvoja pomoć."

"Kako mu ja mogu pomoći? On mora da umre. Nema nade za njega."

Esen se, ne shvatajući, zagleda u lude prorokove oči.

"Ali, gospodaru, nema nikog drugog ko bi mu mogao pomoći."

"Učinio sam sve ono što je želeo da učinim", reče prorok. "Iselio sam bolesne i propovedao sam siromašnima."

"Nisam znao da je to želeo. Sada mu je potrebna pomoć, gospodaru. Mogao bi da mu spasiš život."

Prorok je poveo Esena u stranu.

"Život mu ne može biti spasen."

"Ali ako ne bude, nepravedni će od toga imati koristi i nebesko carstvo neće se ponovo vaspostaviti."

"Život mu ne može biti spasen."

"Je li to Božija volja?"

"Ako sam ja Bog, onda je Božija volja."

Esen se beznadežno okrenu i stade da se udaljava od svetine.

Jovan Krstitelj moraće da izgubi život. Glogauer nije želeo da menja istoriju, već samo da je osnaži.

Nastavio je da putuje, sa svojim pratiocima, po Galileji. Odabrao je dvanaest obrazovanih ljudi, a ostali koji su išli za njim bili su poglavito siromašni. Za njih je on bio jedina nada da će im se položaj popraviti. Mnogi među njima bili su oni koji su bili spremni da prate Jovana protiv Rimljana, ali Jovan je sada bio u tamnici. Možda će ih ovaj čovek povesti u pobunu, u pljačku bogataša iz Jerusalima, Jerihona i Cezareje. Umorni i gladni, sa očima ucakljenim od žežućeg sunca, stupali su za čovekom u beloj odori. Bila im je potrebna nada i sada su imali razloga za nadu. Videli su ga kako pravi i veća čuda.

Jednom im je propovedao iz čamca, kao što je često činio, a kada se vraćao na obalu kroz plićak, učinilo im se da hoda po vodi.

Jesen su proveli hodeći po celoj Galileji, a sa svih strana do njih je stizala vest o Jovanovom smaknuću. Očajanje zbog Krstiteljeve smrti pretvorilo se u obnovljeno uzdanje u ovog novog proroka koji je poznavao Jovana.

Od Cezareje su ih oterali rimljanski stražari navikli na bezumnike koji su tumarali zemljom i prorokovali.

Kako je prorokova slava rasla, pristup im je bio uskraćen i u druge gradove. Ne samo rimljanske vlasti nego ni jevrejske nisu bile popustljive prema novom proroku kao što su prethodno bile popustljive prema Jovanu. Politička klima se menjala.

Postalo je teško naći hranu. Živeli su od onoga što su uspevali da pronađu, gladujući poput životinja.

Naučio ih je kako da se pretvaraju da su jeli, te tako da odvrate misli od hrane.

Karl Glogauer, vrač, psihijatar, hipnotizer, mesija.

Ponekad bi se njegova uverenost u odabranu ulogu pokolebala, a oni koji su ga pratili uznemirili bi se kada bi on počeo da protivureći samome sebi. Sada su ga sve češće nazivali imenom koje su čuli: Isus Nazarećanin. On ih uglavnom nije sprečavao da ga koriste, ali bilo je trenutaka kada bi se rasrdio i uzvikivao jedno neobično, grleno ime.

"Karl Glogauer! Karl Glogauer!"

A oni bi onda kazali, Gle, govori Adonajevim glasom.

"Ne zovite me tim imenom!" uzviknuo bi on, na šta bi se oni uznemirili i ostavili ga na miru sve dok mu srdžba ne bi splasnula.

Kada se vreme promenilo i kada je došla zima, vratili su se u Kapernaum koji je postao uporište njegovih sledbenika.

Proveo je celu zimu u Kapernaumu, izričući proročanstva.

Mnoga među njima odnosila su se na njega, kao i na sudbinu onih koji su ga pratili.

Tada zaprijeti Isus učenicima svojijem da nikom ne kazuju da je on Hristos. Otada poče Isus kazivati učenicima svojijem da njemu valja ići u Jerusalim, i mnogo postradati od starješina i od glavara sveštениčkijeh i književnika, i da će ga ubiti, i treći dan da će ustati.

(Jevanđelje po Mateju, 16:20-21)

Gledali su televiziju u njenom stanu. Monika je jela jabuku. Bilo je između šest i sedam jedne tople nedeljne predvečeri. Monika pokaza prema ekranu napola pojedenom jabukom.

"Pogledaj samo tu besmislicu", reče ona. "Ne možeš mi nikako reći da to ima smisla."

Posredi je bila religijska emisija o pop-operi upriličenoj u nekoj crkvi u Hempstedu. U operi se pričalo o raspinjanju na krst.

"Pop-grupa postaje propovedaonica", reče ona. "Kakvo srozavanje."

On ništa nije uzvratio. Njemu je emisija izgledala opsceno na izvestan mračan način. Nije mogao da se raspravlja sa njom.

"Leš Boga stvarno počinje da se raspada", nastavi ona sa gađenjem. "Fuj! Kako zaudara!"

"Isključi televizor onda", uzvрати on tiho.

"Kako se zove pop-grupa? 'Crvī'?"

"Vrlo smešno. Da ga ja isključim?"

"Nemoj, hoću da gledam. Smešno je."

"Oh, isključi ga!"

"Imitacija Hrista!" frknu ona. "Odvratna karikatura."

Crni pevač, koji je igrao Hrista i ravno pevao uz banalnu pratnju, poče da cedi beživotne stihove o

bratstvu čoveka.

"Ako je tako zvučao, nikakvo čudo što su ga prikucali na krst", reče Monika.

On pruži ruku i isključi televizor.

"Uživala sam". Kazala je to podrugljivim glasom tobožnjeg razočaranja. "Bila je to ljupka labudova pesma."

Kasnije, rekla mu je uz prizvuk naklonosti koji ga je zabrinuo: "Baš si staromodan. Prava šteta. Mogao si da budeš Džon Vesli, Calvin ili već neko sličan. Ne možeš biti mesija u ovo doba, bar ne onako kako ti to zamišljaš. Nema nikoga ko bi te slušao."

6.

Prorok je živeo u kući čoveka po imenu Simon, iako ga je radije zvao Petar. Simon je bio zahvalan proroku zato što je iscelio njegovu ženu od nečega na šta se žalila već izvesno vreme. Tegoba je bila tajanstvena, ali prorok ju je otklonio gotovo kao od šale.

U to vreme u Kapernaumu je bilo poprilično stranaca, od kojih su mnogi došli da bi videli proroka. Simon je upozorio proroka da su neki među njima poznati agenti Rimljana ili Farizeja. Fariziji nisu bili, uopšteno govoreći, neskloni proroku, iako nisu verovali pričama o čudima koje bi čuli. No, ukupna politička atmosfera bila je poremećena, i cela rimljanska okupatorska vojska, od Pilata i njegovih oficira, pa do običnih legionara, živela je u stalnoj napetosti, očekujući izbijanje ustanka, iako nisu mogli da uoče ni najmanji znak da se nešto sprema.

Pilat se lično nadao neprilikama velikih razmera. To bi pokazalo Tiberiju da je bio odveć popustljiv prema Jevrejima u onoj stvari sa zavetnim štitovima. Pokazalo bi se da je Pilat bio u pravu i njegova moć nad Jevrejima bi porasla. Trenutno je bio u rđavim odnosima sa svim tetrarsima pokrajina - naročito sa nepostojanim Herodom Antipom za koga je jedno vreme izgledalo da ga jedini podržava. Pored političke situacije, imao je nevolja i sa prilikama u kući. Njegova neurotična žena ponovo je počela da ima noćne more i tražila je da joj poklanja znatno više pažnje nego što je on to mogao da učini.

Postojala je mogućnost, pomislio je, da se izazove incident, ali morao je pomno da povede računa o tome da za celu stvar nikada ne dozna Tiberije. Ovaj novi prorok mogao je da predstavlja žižu koja mu je potrebna, ali čovek do sada nije prekršio ni jevrejske ni rimljanske zakone. Nijedan zakon nije se protivio tome da neko za sebe tvrdi da je mesija, kao što se za ovoga pričalo da čini, a on teško da je podstrekavao narod na pobunu - baš naprotiv.

Posmatrajući kroz prozor svoje odaje panoramu minareta i tornjeva Jerusalima, Pilat se udubio u razmišljanje o izveštajima koje su mu uhode dostavile.

Ubrzo posle svetkovine koju su Rimljani nazivali saturnalija, prorok i njegovi sledbenici ponovo su napustili Kapernaum i počeli da putuju zemljom.

Bilo je manje čuda sada kada su minule velike vrućine, ali svi su tražili njegova proročanstva. Upozorio ih je na sve greške koje će biti počinjene u budućnosti, kao i na sve zločine koji će biti izvršeni u njegovo ime.

Hodio je Galilejom, pa prošao kroz Samariju, idući rimljanskim putevima prema Jerusalimu.

Vreme pashe sada se približilo.

U Jerusalimu, rimljanski zvaničnici vodili su rasprave o predstojećoj svetkovini. To je uvek bilo vreme najvećih neprilika. I ranije je na praznik pashe bilo nemira, a po svemu sudeći nevolja će biti i ove godine.

Pilat je razgovarao sa Farizejima, tražeći njihovu saradnju. Farizeji su obećali da će učiniti sve što je u njihovoj moći, ali oni neće biti od velike pomoći ako narod bude počeo da se ponaša nerazumno.

Pilat ih je smrknuto otpustio.

Agenti su mu donosili izveštaje sa cele teritorije. U nekima se pominjao novi prorok, ali govorilo se da je bezopasan.

Pilat je pomislio da je on možda sada bezopasan, ali ako dođe u Jerusalim za pashu, tako više ne bi moralo da bude.

Dve sedmice pre praznika pashe prorok je stigao do mesta Betanija u blizini Jerusalima. Neki njegovi sledbenici iz Galileje imali su prijatelje u Betaniji, a ti prijatelji bili su više nego voljni da pruže utočište čoveku za koga su čuli od drugih hodočasnika što su putovali u Jerusalim i u Veliki hram.

Došli su u Betaniju zato što se prorok uznemirio zbog broja ljudi koji su ga pratili.

"Previše ih je", kazao je on Simonu. "Previše, Petre."

Glogauerovo lice steklo je sada izvestan divlji izgled. Oči kao da su mu utonule u duplje, a veoma je malo govorio.

Ponekad bi prazno gledao oko sebe, kao da nije bio sigaran gde se nalazi.

Do kuće u Betaniji stigle su vesti da se rimljanski agenti raspituju o njemu. Ali to kao da ga nije uznemirilo. Baš naprotiv, zamišljeno je klimnuo glavom, kao da je zadovoljan.

Jednom se uputio sa dvojicom sledbenika da osmotri Jerusalim. Svetložute zidine grada izgledale su blistave na popodnevnom suncu. Kule i visoka zdanja, poglavito ukrašeni crvenim, plavim i žutim mozaicima, mogli su se videti sa udaljenosti od više milja.

Prorok se okrenuo prema Betaniji.

"Kada ćemo poći u Jerusalim?" upita ga jedan od sledbenika.

"Nećemo još", reče Glogauer. Ramena su mu bila pogrbljena i on je obrglio prsa kao da mu je hladno.

Dva dana pre praznika pashe u Jerusalimu prorok je poveo svoje ljude na Maslinsku goru i u Betfagu, predgrađe Jerusalima podignuto na njenim obroncima.

"Nađite mi magarca", reče im on. "Mladog. Moram sada da ispunim proročanstvo."

"Tada će svi znati da si mesija", reče Andrija.

"Da."

Glogauer uzdahnu. Ponovo ga je obuzeo strah, ali ovoga puta on nije bio fizički. Bio je to strah glumca kome predstoji završna, najdramatičnija scena i koji nije uveren da je valjano može odigrati.

Glogauer je osetio hladan znoj na gornjoj usni. Otro ga je.

Pri oskudnoj svetlosti, on osmotri ljude oko sebe. Nisu ga posebno zanimala njihova imena; interesovao ga je samo njihov broj. Ovde su bila deseterica. Preostala dvojica otišla su da nađu magarca.

Stajali su na travnatoj padini Maslinske gore, gledajući prema Jerusalimu i velikom Hramu koji su ležali ispod. Duvao je topli lahor.

"Judo?" pozva Glogauer.

Jedan među pratiocima zvao se Juda.

"Da, gospodaru", odazva se čovek. Bio je visok i zgodan, kovrdžave, riđe kose i neurotičnih, pametnih očiju. Glogauer je smatrao da je epileptičar.

On zamišljeno osmotri Judu Iskariotskog. "Biće potrebno da mi nešto pomogneš kasnije", reče Glogauer, "pošto uđemo u Jerusalim."

"Šta, gospodaru?"

"Moraš odneti poruku Rimljanima."

"Rimljanima?" Iskariot se našao u neprilici. "Zašto?"

"To moraju biti Rimljani. Ne smeju biti Jevreji - oni bi upotreбили lomaču ili sekiru. Kazaću ti više kada za to kucne čas."

Nebo se u međuvremenu zamračilo i pojavile su se zvezde povrh Maslinske gore. Postalo je hladno. Glogauer zadrhta.

Raduj se mnogo, kćeri Sionska,

podvriskuj, kćeri Jerusalimska;

evo, car tvoj ide k tebi,

pravedan je i spasava,

krotak i jaše na magarcu,

i na magaretu, mladetu magaričinu.

(Knjiga proroka Zaharije, 9:9)

"Oša'na! Oša'na! Oša'na!"

Dok je Glogauer ujahivao na magarcu u grad, sledbenici su trčali ispred njega, bacajući na tle palmine grane. Sa obe strane ulice stajala je svetina, kojoj su sledbenici najavili njegov dolazak.

Sada se moglo videti kako novi prorok ispunjava proročanstvo drevnih proroka i mnogi su poverovali da je došao da ih povede protiv Rimljana. Možda se upravo sada zaputio Pilatovom domu da se sukobi sa prokuratorom.

"Oša'na! Oša'na!"

Glogauer se rasejano osvrtao oko sebe. Magarčeva leđa, iako umekšana ogrtačima njegovih sledbenika, nisu mu bila udobna. Njihao se i držao za životinjinu grivu. Do ušiju su mu dopirale reči, ali on ih nije mogao jasno razabrati.

"Oša'na! Oša'na!"

Najpre mu je zvučalo kao 'hosana', pre no što je shvatio da mu dovikuju na aramejskom 'Oslobodi nas'.

"Oslobodi nas! Oslobodi nas!"

Jovan je imao nameru da se digne na oružje protiv Rimljana na ovu pashu. Mnogi su očekivali da učestvuju u pobuni.

Verovali su da je preuzeo Jovanovu ulogu predvodnika bune.

"Ne", promrmljao im je, gledajući njihova lica puna očekivanja. "Ne, ja sam mesija. Ja ne mogu da vas oslobodim. Ne mogu..."

Nisu ga čuli kroz buku vlastitih uzvika.

Karl Glogauer je ušao u Hrista. Hrist je ušao u Jerusalim. Priča se primicala vrhuncu.

"Oša'na!"

To nije bilo u priči. Nije im mogao pomoći.

Zaista, zaista vam kažem: koji prima onoga koga pošljem mene prima; a ko prima mene prima onoga

koji me posla. Rekavši ovo Isus posta žalostan u duhu, i posvjedoči i reče: zaista, zaista vam kažem: jedan između vas izdaće me. Onda se učenici zgedahu među sobom, i čudahu se za koga govori. A jedan od učenika njegovijeh, kojega Isus ljubljaje, sjedaše za trpezom na krilu Isusovu. Onda namaže na njega Simon Petar da zapita ko bi to bio za koga govori. A on leže na prsi Isusove i reče mu: Gospode! ko je to! Isus odgovori: onaj je kome ja umočivši zalogaj dam. I umočivši zalogaj dade Judi Simonovu Iskariotskome. I po zalogaju tada uđe u njega sotona. Onda mu reče Isus: šta činiš čini brže.

(Jevandjelje po Jovanu, 13:20-27)

Juda Iskariotski podigao je veđe, uz izvesnu nesigurnost, kada je izišao iz prostorije i obreo se na ulici punoj ljudi, zaputivši se ka prokuratovorom dvoru. Nema sumnje, morao je da obavi neki deo plana kojim bi se obmanuli Rimljani, a građani podigli u Isusovu odbranu, ali to mu se učinilo prekomerno smelo. Među muškarcima, ženama i decom kojima su vrvele ulice vladala je napetost. Gradom je patroliralo znatno više rimljanskih vojnika nego što je to bilo uobičajeno.

Pilat je bio krupan čovek. Po licu mu se videlo da je sklon ugađanju vlastitim prohtevima, a oči su mu bile čvrste i plitke. Sa prezrenjem je osmotrio Jevrejina.

"Ne plaćamo doušnicima za čije se dostave pokaže da nisu tačne", upozori ga on.

"Ne tražim novac, gospodaru", reče Juda, na tobože ulagujući način koji su, kako je izgledalo, Rimljani očekivali od Jevreja. "Ja sam odan carev podanik."

"Ko je taj pobunjenik?"

"Isus iz Nazareta, gospodaru. Danas je ušao u grad..."

"Znam. Video sam ga. Ali čuo sam da propoveda o miru i poštovanju zakona."

"Da bi te obmanuo, gospodaru."

Pilat podiže veđe. Bilo je moguće. Izgledalo je kao upravo ona vrsta obmane kojoj će, kako je predvideo, pribeći ovi ljudi mekog govora.

"Imaš li neki dokaz?"

"Ja sam jedan od njegovih zamenika, gospodaru. Svedočiću o njegovoj krivici."

Pilat napući debele usne. Nije smeo da uvredi Farizeje u ovom trenutku. Već su mu zadali dovoljno nevolja. Kajfa, pre svih, neće oklevati da uzvikne 'nepravda' ako uhapsi tog čoveka.

"On tvrdi da je zakoniti kralj Jevreja, Davidov potomak", reče Juda, ponovivši ono što mu je

gospodar naložio da kaže.

"Je li?" Pilat se zamišljeno zagleda kroz prozor.

"Što se Farizeja tiče, gospodaru..."

"Šta je s njima?"

"Farizeji mu ne veruju. Rado bi ga videli mrtvog. On govori protiv njih."

Pilat klimnu glavom. Oči su mu bile zaklonjene dok je razmišljao o ovome. Farizeji možda mrze tog ludaka, ali smesta će načiniti politički kapital od njegovog hapšenja.

"Farizeji žele da bude uhapšen", nastavi Juda. "Ljudi se okupljaju da slušaju proroka, a danas su mnogi izazvali nemire u Hramu u njegovo ime."

"Je li to tačno?"

"Tačno je, gospodaru." Uistinu je bilo tačno. Pet-šest ljudi napalo je menjače novca u Hramu i pokušalo da ih opljačka. Pošto su uhapšeni, izjavili su da su vršili Nazarećaninovu volju.

"Ne mogu ja da ga uhapsim", reče Pilat zadubljen u misli. Prilike u Jerusalimu već su bile opasne, a ako bi uhapsili 'kralja', to bi moglo da ubrza pobunu. Tiberije bi okrivio njega, a ne Jevreje. Farizeji se moraju pridobiti. Oni su ti koji moraju da izvrše hapšenje. "Sačekaj ovde", reče on Judi, "poslaću poruku Kajfi."

I dođoše u selo koje se zove Getsimanija, i reče učenicima svojijem: sjedite ovdje dok ja idem da se pomolim Bogu. I uze sa sobom Petra i Jakova i Jovana, i zabrinu se i poče tužiti. I reče im: žalosna je duša moja do smrti; počekajte ovdje, i strażite.

(Jevandjelje po Marku, 14:32-34)

Glogauer nije mogao da vidi svetinu koja mu se sada približavala. Prvi put posle Nazareta osećao se fizički slab i iscrpljen. Ubiće ga. Morao je da izgubi život; prihvatio je to, ali bojao se bola koji mu je predstojao. Seo je na obronak brda, posmatrajući baklje kako se primiču.

"Ideal mučeništva postojao je jedino u glavama nekolicine asketa", kazala mu je Monika jednom. "Inače je to morbidni mazohizam, lak način da se odrekne obične odgovornosti, metod da se potlačeni drže pod kontrolom..."

"Nije to tako jednostavno..."

"Jeste, Karle."

Mogao je sada da pokaže Moniki. Zažalio je što ona to verovatno nikada neće doznati. Nameravao je sve da zapiše i stavi u vremeplov, uz nadu se da će jednom biti pronađeno. Bilo je čudnovato. On nije bio religiozan čovek u uobičajenom smislu. Bio je agnostik. Nije ga vera nagnala da brani religiju od Monikinog ciničnog prezira; bilo je to pre odsustvo vere u ideal u koji je ona verovala, ideal nauke kao rešitelja svih problema. Nije mogao da deli njenu veru, a nije postojalo ništa drugo osim religije, iako on nije mogao da poveruje u hrišćansku vrstu Boga. Bog viđen kao mistična sila hrišćanskih misterija, kao i misterija drugih velikih religija, za njega nije bio dovoljno ličan. Njegov racionalni um kazao mu je da Bog ne postoji ni u kakvom ličnom obliku. Njegovo nesvesno reklo mu je da vera u nauku nije dovoljna.

"Nauka je u osnovi suprotstavljena religiji", kazala je Monika jednom oporo. "Ma koliko se Jezuita okupilo i racionalizovalo svoja viđenja nauke, ostaje činjenica da religija ne može da prihvati temeljne stavove nauke, a u samoj biti nauke podrazumeva se da napada temeljna načela religije. Jedino područje na kome nema razlike i gde nema potrebe za ratom jeste krajnja pretpostavka. Može se pretpostaviti ili ne da postoji natprirodno biće zvano Bog. Ali čim se preduzme odbrana te pretpostavke, sukob je neizbežan."

"Govoriš o organizovanoj religiji..."

"Govorim o religiji suprotstavljenoj verovanju. Kome je potreban religijski obred kada na raspolaganju imamo umesto njega daleko nadmoćniji naučni obred? Religija je razumljiva zamena za znanje. Ali više nema potreba za zamenama, Karle. Nauka nudi znatno pouzdanije temelje za sisteme mišljenja i etike. Više nam nisu potrebni rajska šargarepa i veliki štap pakla kada nauka može da pokaže posledice činova koji se preduzimaju, a ljudi potom lako mogu sami da prosude da li su ti činovi ispravni ili nisu."

"Ne mogu to da prihvatim."

"Vidim jedino pretnju smrti..."

Saglasno dogovoru, Juda ga je poljubio u obraz i mešoviti odred čuvara Hrama i rimskih vojnika smesta ga je opkolio.

Rimljanima je kazao, ne bez izvesnih poteškoća: "Ja sam kralj Jevreja." Slugama Farizeja je kazao: "Ja sam mesija koji je došao da uništi vaše gospodare." Time je bio osuđen i završni obred mogao je da počne.

Bilo je to nepropisno suđenje, proizvoljna mešavina rimljanskih i jevrejskih zakona koja nikoga nije u potpunosti zadovoljila. Dogovor je postignut posle više sastanaka Pontija Pilata i Kajfe i tri pokušaja da se prilagode i povežu njihovi zasebni pravni sistemi kako bi poslužili svrsi. Obojici je, iz različitih razloga, bio potreban žrtveni jarac, i na kraju se došlo do kompromisa koji je omogućio da se ludak osudi s jedne strane kao pobunjenik protiv Rima, a sa druge zbog širenja jeresi.

Suđenje je imalo jednu neobičnu crtu: svedoci su svi bili sledbenici optuženog, ali kao da su jedva čekali da ga vide osuđenog.

Farizeji su se složili da je rimljanski način pogubljenja najprikladniji vremenu i okolnostima u ovom slučaju, pa je tako odlučeno da osuđeni bude raspet na krst. Čovek je, međutim, uživao ugled, pa se stoga pokazalo neophodno da se pribegne nekom od oprobanih rimljanskih vidova ponižavanja kako bi on ispao patetična i smešna figura u očima hodočasnika. Pilat je pružio uveravanja Farizejima da će se on postarati o tome, ali se pobrinuo da oni potpišu dokument kojim su izražavali svoju saglasnost sa tom merom.

A vojnici ga odvedoše u sudnicu, i sazvaše svu četvu vojnika. I obukoše mu skerletnu kabanicu, i opletavši vjenac od trnja metnuše na nj. I stadoše ga pozdravljati, govoreći: zdravo, care Judejski! I bijahu ga po glavi trskom, i pljuvahu na nj, i padajući na koljena poklanjahu mu se. I kad mu se narugaše, svukoše s njega skerletnu kabanicu, i obukoše ga u njegove haljine i izvedoše ga da ga razapnu.

(Jevanđelje po Marku, 15:16-20)

Mozak mu je sada bio zamagljen bolom i obredom ponižavanja; potpunim predavanjem ulozi.

Bio je preslab da bi nosio težak drveni krst koji je ka Golgoti vukao jedan Kirenanjin što su ga Rimljani primorali da obavi taj posao.

Dok se teturao kroz zakrčene, utihle ulice, pred očima onih koji su mislili da će ih on povesti protiv rimljanskih zavojevača, potekle su mu suze, tako da mu je vid postao zamućen. Povremeno bi se zaneo i skrenuo sa puta, na šta bi ga udarcima vratio natrag neki od rimljanskih stražara.

"Suviše si emotivan, Karle. Zašto malo ne upotrebiš mozak i ne pribereš se..."

Setio se reči, ali bilo je teško setiti se ko ih je izgovorio i ko je taj Karl.

Put koji je vodio uz obronak brda bio je kamenit i on bi se povremeno okliznuo, prisativši se tada jednog drugog brda kojim se davno uspinjao. Činilo mu se da je tada bio dete, ali taj spomen mešao

se sa ostalima, pa nije bio siguran.

Disao je duboko i teško. Gotovo da nije osećao bol od trnova koji su mu se zabadali u glavu, ali celo telo dobovalo mu je u skladu sa otkucajima srca. Zvučalo je poput bubnja.

Bilo je predvečerje. Sunce je stajalo na zatonu. Pao je na lice, posekavši glavu o neki oštar kamen, baš kada je stigao do vrha brega. Onesvestio se.

I dovedoše ga na mjesto Golgotu, koje će reći: košturnica. I davahu mu da pije vino sa smirnom, a on ne uze.

(Jevanđelje po Marku, 15:22-23)

Odgurnuo je vrč. Vojnik je slegnuo ramenima i uhvatio ga za jednu ruku. Drugu mu je već držao drugi vojnik.

Kada je povratio svest, Glogauer je počeo silno da drhti. Osetio je snažan bol kada mu se užad usekla u meso oko zglobova i članaka. Stao je da se opire.

Nešto hladno stavljeno mu je uz dlan. Iako mu je prekrivalo samo mali površinu kože u sredini šake, delovalo mu je veoma teško. Začuo je zvuk koji je takođe bio u ritmu sa otkucajima njegovog srca. Okrenuo je glavu i osmotrio dlan.

Jedan vojnik zakucavao mu je u šaku veliki železni klin, izmahujući maljem dok je on ležao na krstu još vodoravno položenom na tlu. Posmatrao je, pitajući se zašto nema bola. Vojnik je pojačao zamah maljem kada je klin naišao na otpor drveta. U dva navrata promašio je klin i udario po Glogauerevim prstima.

Glogauer je pogledao na drugu stranu i video drugog vojnika kako takođe zakucava klin. Očito je više puta promašio klin zato što su prvi bili skroz krvavi i smrskani.

Prvi vojnik završio je ukucavanje klina i upravio pažnju na stopala. Glogauer je osetio kako mu železo klizi kroz meso, čuo ga je kako sebi krči put.

Stali su da podižu krst u uspravan položaj, koristeći čekrk. Glogauer je zapazio da je sâm. Nije bilo drugih razapinjanja na krst toga dana.

Jasno je mogao da vidi svetlosti Jerusalima pod sobom. Nebo je i dalje bilo obliveno sjajem, ali veoma slabo. Uskoro će se sasvim smračiti. Mala skupina ljudi posmatrala je raspinjanje. Jedna od žena podsetila ga je na Moniku. On je pozva.

"Monika?"

Ali glas mu je bio pucketav, a reč je predstavljala šapat. Žena nije podigla pogled. Osetio je kako mu težina tela povlači klinove na kojima je visio. Učinilo mu se da je osetio kratkotrajan bol u levoj šaci. Izgledalo je da veoma krvari.

Baš neobično, pomislio je, što se to on nalazi ovde. Ako se ne vara, došao je ovamo upravo da bi prisustvovao ovom događaju. Nije bilo sumnje, zapravo. Sve se zbilo savršeno.

Bol u levoj šaci se pojačao.

Spustio je pogled na rimljanske stražare koji su igrali neku igru sa kockicama u podnožju krsta. Izgledali su potpuno zaokupljeni time. Sa ove udaljenosti nije mogao da vidi znake na kockicama.

Uzdahnuo je. Ovaj pokret pluća dodatno mu je opteretio šake. Bol je sada stvarno bio jak. Trgao se i pokušao da zauzme povoljniji položaj spram drveta.

Bol je počeo da mu se širi kroz telo. Zaškrgutao je zubima. Bilo je strašno. Zadahtao je i uzviknuo. Grčevito se izvio.

Na nebu više nije bilo svetlosti. Teški oblaci zaklonili su zvezde i mesec.

Odozdo su doprli prigušeni glasovi.

"Spustite me", zavapi on. "Oh, molim vas, spustite me!"

Bol ga je skroz ispunio. Pognuo se napred, ali niko ga nije oslobodio.

Neko vreme potom podigao je glavu. Ta kretnja oživela je agoniju i on je ponovo počeo da se grči na krstu.

"Spustite me. Molim vas. Prekinite ovo!"

Svaki delić tela, svaki mišić, svaka tetiva, svaka kost, sve je trpelo gotovo nesnosan bol.

I u devetom sahatu povika Isus iz glasa govoreći: Eloi! Eloi! lama savahtani? koje znači: Bože moj! Bože moj! zašto si me ostavio?

(Jevanđelje po Marku, 15:34)

Glogauer se zakašljao. Bio je to suv, jedva čujan zvuk. Vojnici ispod krsta čuli su ga zato što je noć sada bila veoma tiha.

"Čudnovato", reče jedan od njih. "Juče su mu se klanjali. A danas kao da su želeli da ga ubijemo - čak i oni koji su mu bili najbliži."

"Jedva čekam da odemo iz ove zemlje", primeti drugi.

Ponovo je začuo Monikin glas. "Slabost i strah, Karle, naveli su te na ovo. Mučeništvo je samoobmana. Zar ne uviđaš to?"

Slabost i strah.

Ponovo se zakašljao i bol se vratio, ali sada je bio tuplji.

Neposredno pre no što je umro, počeo je ponovo da priča, mrmljajući reči sve dok nije ostao bez daha. "To je laž. To je laž. To je laž."

Kasnije, pošto su njegovo telo ukrale sluge lekara koji su verovali da poseduje naročita svojstva, pronele su se glasine da uopšte nije umro. Ali telo mu se tada već raspadalo u prostorijama koje su lekari koristili za seciranje i uskoro će biti uništeno.